

ΚΑΤΑΡΤΙΣΙΣ

«Τοῦτο δὲ καὶ εὐχόμεθα, τὴν ὑμῶν κατάρτισιν» (Β' Κορινθ. ιγ', 9)

1912-2012. ΕΝΑΣ ΑΙΩΝΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΧΙΟΥ

Ὁ Ἱερός Μητροπολιτικὸς Ναὸς Χίου
τῶν Ἁγίων ἐνδόξων μαρτύρων Μηνᾶ, Βίκτωρος καὶ Βικεντίου.

Τεύχος 7ον ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2012

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΧΙΟΥ, ΨΑΡΩΝ & ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ

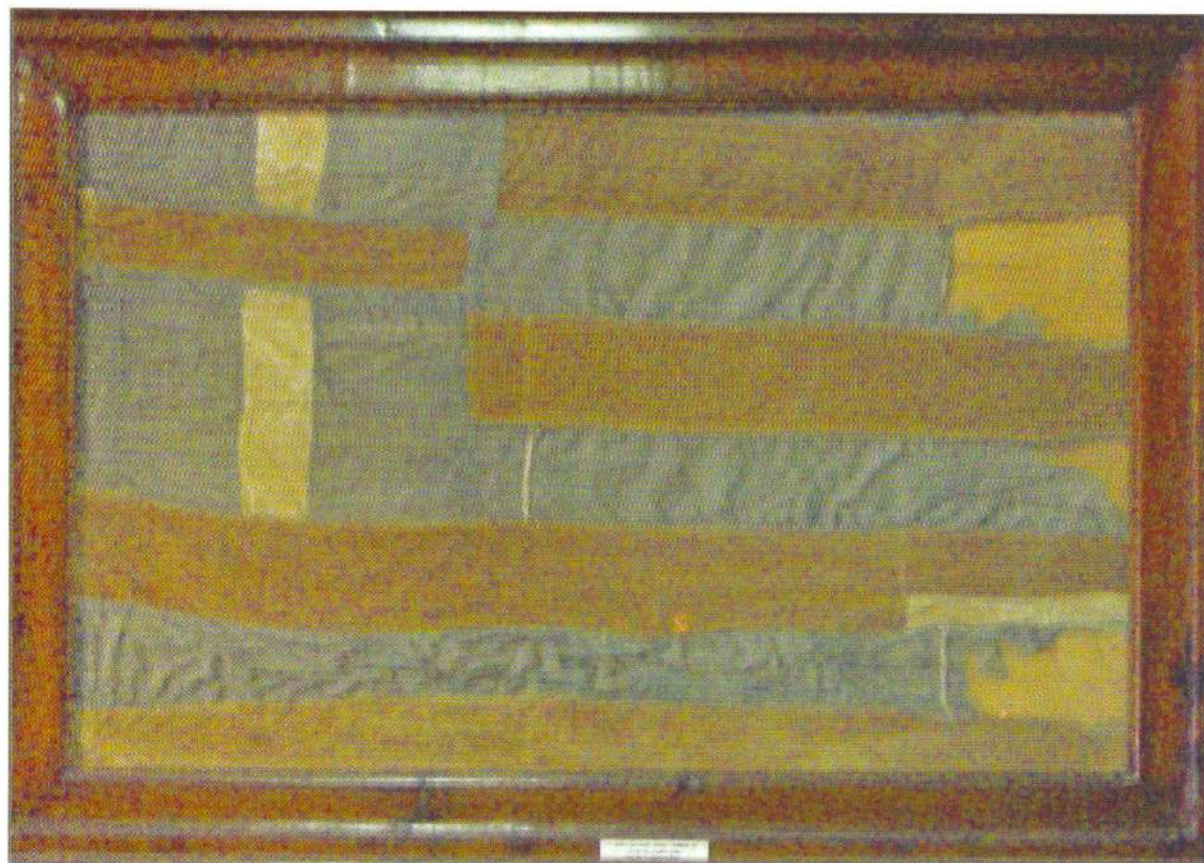
ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΔΕΛΤΙΟ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΕΩΣ

ΧΙΟΣ

Τὸ μνημεῖον μετὰ τὰ ὀστά τῶν πεσόντων εἰς τὴν μάχην τοῦ Αἵπους (15-11-1912) εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν Ἁγίου Γεωργίου Βροντάδου.

Ἡ πρώτη Ἑλληνικὴ Σημαία, ἣ ὁποία ὑψώθηκε στὴν Χίο (11-11-1912) καὶ ἣ ὁποία φυλλάσσεται εἰς τὴν Βιβλιοθήκην Χίου «Ο ΚΟΡΑΗΣ», ἔργον τῆς μικρῆς Εὐγενίας Κ. Μαδιᾶ.

Αριθμ. Πρωτ. 1124

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ
ΕΠΙ ΤΟΙΣ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΟΙΣ

+ Β Α Ρ Θ Ο Λ Ο Μ Α Ι Ο Σ

ΕΛΕΩΙ ΘΕΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ,
ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ
ΠΑΝΤΙ ΤΩ ΠΛΗΡΩΜΑΤΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΧΑΡΙΝ, ΕΛΕΟΣ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗΝ
ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΕΝ ΒΗΘΛΕΕΜ ΓΕΝΝΗΘΕΝΤΟΣ
ΣΩΤΗΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

"Χριστός γεννᾶται· δοξάσατε. Χριστός ἐπί γῆς· ὑψώθητε."

Ἄς πανηγυρίσωμεν χαρμοσύνως τὴν ἄφατον Θεοῦ συγκατάβασιν. Οἱ Ἄγγελοι προηγούνται ψάλλοντες "δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία".

Ἐπὶ τῆς γῆς ὅμως βλέπομεν καὶ βιοῦμεν πολέμους καὶ ἀπειλάς πολέμων. Καὶ ὅμως δέν ἀναιρεῖται ἐκ τούτου ἡ χαρμόσυνος ἀγγελία. Ἡ εἰρήνη, πράγματι ἦλθεν ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τῆς καταλλαγῆς, ἐν τῷ προσώπῳ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων. Ἀλλά, ἀτυχῶς, δέν κατηλλάγημεν, παρὰ τὸ ἅγιον θέλημά Του, οἱ ἄνθρωποι μεταξύ μας. Διακείμεθα ἐχθρικῶς πρὸς ἀλλήλους. Διακρινόμεθα διὰ φανατισμούς ὡς πρὸς τὰς θρησκευτικὰς καὶ πολιτικὰς μας πεποιθήσεις, διὰ πλεονεξίαν ὡς πρὸς τὴν ἀπόκτησιν τῶν ἀγαθῶν, διὰ ἐπεκτατισμόν ὡς πρὸς τὴν ἄσκησιν τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας. Καὶ οὕτω συγκρουόμεθα πρὸς τοὺς συνανθρώπους μας.

Ὁ πεφωτισμένος αὐτοκράτωρ τῶν Ρωμαίων Ἅγιος Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας, διὰ τοῦ Διατάγματος τῶν Μεδιολάνων, τοῦ ἐκδοθέντος ἐν ἔτει 313 μετὰ Χριστόν, ἐθέσπισε τὴν ἐλευθέραν ἄσκησιν τῆς χριστιανικῆς πίστεως, παραλλήλως καὶ τὴν ἐλευθέραν ἄσκησιν πάσης ἄλλης θρησκείας. Δυστυχῶς, μετὰ τὴν πάροδον, ἔκτοτε, χιλίων ἑπτακοσίων ἀκριβῶς ἐτῶν, ἐξακολουθοῦν ἀσκούμενοι κατὰ τόπους θρησκευτικοὶ διωγμοὶ κατὰ χριστιανῶν ἢ ἄλλων χριστιανικῶν μειονοτήτων.

Παραλλήλως, οἱ οικονομικοὶ ἀνταγωνισμοὶ ἐντείνονται παγκοσμίως καὶ ἡ ἐπιδίωξις τοῦ προσκαίρου κέρδους προωθεῖται ὡς

κεφαλαιώδης σκοπός. Αί θλιβεραί συνέπειαι τῆς ὑπερσυγκεντρώσεως τοῦ πλοῦτου εἰς χεῖρας ὀλίγων καί τῆς οικονομικῆς ἐξαθλιώσεως μεγάλων ἀνθρωπίνων μαζῶν παραβλέπονται. Ἡ δυσαναλογία αὕτη, ἡ ὁποία χαρακτηρίζεται παγκοσμίως ὡς οἰκονομικὴ κρίσις, εἶναι κατ' οὐσίαν ἀπότοκος τῆς ἠθικῆς κρίσεως. Εἰς τὴν ἠθικὴν ταύτην κρίσιν, ἀτυχῶς ἡ ἀνθρωπότης δέν δίδει τὴν πρέπουσαν σημασίαν. Πρὸς δικαιολόγησιν τῆς στάσεώς της ἐπικαλεῖται τὴν ἐλευθερίαν τῶν συναλλαγῶν. Ἡ ἐλευθερία ὁμως τῶν συναλλαγῶν δέν ἐπιτρέπει τό ἔγκλημα. Καί ἐγκληματικὴ συμπεριφορὰ δέν εἶναι μόνον ἡ περιγραφομένη εἰς τοὺς ποινικοὺς κώδικας. Εἶναι καί ἐκείνη ἡ ὁποία, ἂν καί δέν προβλέπεται ὑπὸ τῶν ἐπιταγῶν τῶν ποινικῶν νόμων, ὑφαρπάζει τόν πλοῦτον τῶν ἄλλων διὰ καταλλήλων μεθοδεύσεων. Ἐφ' ὅσον ὁ νόμος δέν ἐπιβάλλεται, αἱ ἀντιδράσεις τῶν θιγομένων πολιτῶν ἐκδηλοῦνται πολλάκις ἀνεξελέγκτως καί προκαλοῦν διασάλευσιν τῆς κοινωνικῆς εἰρήνης.

Παρακολουθοῦντες, λοιπόν, ἀπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ ἡμῶν Πατριαρχείου, τὰ "σημεῖα τῶν καιρῶν", κατὰ τὰ ὁποῖα "ἀκούονται" πανταχόθεν καί βιοῦνται "πόλεμοι καί ἀκαταστασίαι" καί ἐγείρεται ἔθνος ἐπὶ ἔθνος καί βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν, σεισμοὶ τε μεγάλοι κατὰ τόπους καί λιμοὶ καί λοιμοὶ, φόβητρά τε καί σημεῖα ἀπ' οὐρανοῦ μέγала παρουσιάζονται (πρβλ. Λουκ. κα', 10-12), βιοῦντες δέ ἐμπραγματῶς τό Βασιλειανόν, ὅτι "τῆς ἀγάπης ἐξαίρετα δύο ταῦτα· τό λυπεῖσθαι μὲν καί ἀγωνιᾶν ἐφ' οἷς βλάπτεται ὁ ἀγαπώμενος, χαίρειν δέ καί ἀγωνίζεσθαι ὑπὲρ τῆς ὠφελείας αὐτοῦ...ὁ δέ μὴ οὕτω συνδιατιθέμενος φανερός ἐστι μὴ ἀγαπῶν τόν ἀδελφόν" (Μ. Βασιλείου, "Ὅροι κατ' ἐπιτομήν, P.G. 31, 1200Α), κηρύττομεν ἀπὸ τῆς Ἱερᾶς ταύτης Καθέδρας τοῦ Κέντρου τῆς Ὁρθοδοξίας τό ἐπί θύραις νέον Ἔτος ὡς Ἔτος Παναανθρωπίνης Ἀλληλεγγύης.

Ἐλπίζομεν ὅτι οὕτω θά εὐαισθητοποιήσωμεν ἀρκετάς καρδίας τῶν μελῶν τῆς ἀνθρωπότητος ἐπὶ τοῦ προβλήματος τῆς μεγάλης καί ἐκτεταμένης πτωχείας καί ἐπὶ τῆς ἀνάγκης λήψεως μέτρων, πρὸς ἀνακούφισιν τῶν πεινῶντων καί δυστυχοῦντων.

Ζητοῦμεν, ὡς πνευματικὸς ἐκκλησιαστικὸς ἡγέτης, τὴν σύμπραξιν ὅλων τῶν καλῆς θελήσεως προσώπων καί Κυβερνήσεων διὰ τὴν πραγματοποίησιν ἐπὶ τῆς γῆς τῆς τοῦ Κυρίου εἰρήνης. Τῆς εἰρήνης, τὴν ὁποίαν ἐπηγγέλθησαν οἱ Ἄγγελοι καί ἔφερε τό βρέφος

Ἰησοῦς. Ἐπιθυμοῦντες τὴν ἀληθῆ εἰρήνην ταύτην, τὴν πάντα νοῦν ὑπερέχουσαν, ὀφείλομεν νὰ τὴν ἐπιδιώκωμεν ἐμπράκτως, μὴ ἀδιαφοροῦντες διὰ τὰς ἀδυναμίας, πνευματικὰς καὶ ὑλικὰς, τοῦ συνανθρώπου, ὑπὲρ τοῦ ὁποίου Χριστὸς κατῆλθεν εἰς τὸν κόσμον.

Ἡ ἀγάπη καὶ ἡ εἰρήνη εἶναι γνωρίσματα τῶν Μαθητῶν καὶ Ἀποστόλων τοῦ Κυρίου καὶ παντός Χριστιανοῦ. Ὅθεν, προτρεπόμεθα ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους, ὅπως κατὰ τὸ Ἔ τ ο ς τοῦτο τῆς Π α ν α ν θ ρ ω π ί ν η ς Ἀ λ λ η λ ε γ γ ύ η ς καταβάλλωμεν ὡς ἄτομα καὶ ὡς λαοί, συνειδητὰς προσπαθείας διὰ τὴν ἄμβλυνσιν τῶν ἀπανθρώπων συνεπειῶν τῶν μεγάλων ἀνισοτήτων καὶ διὰ τὴν ἀναγνώρισιν ὑπὸ πάντων τοῦ δικαίωματος τῶν ἀσθενεστέρων πρὸς ἀπόλαυσιν τῶν ἀπαραιτήτων διὰ τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου ἀγαθῶν.

Τοιουτοτρόπως θὰ ἴδωμεν πραγματοποιουμένην ἐν τῷ μέτρῳ τοῦ ἀνθρωπίνως ἐφικτοῦ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς τὴν εἰρήνην.

Προσκυνοῦντες μεθ' ἀπάσης τῆς αἰσθητῆς καὶ τῆς νοητῆς κτίσεως τὴν ἐκ Παρθένου ἐπὶ γῆς ἐνδημίαν τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ κλίνοντες γόνυ ἐνώπιον τοῦ Βρέφους Ἰησοῦ, τοῦ φωτισμοῦ καὶ σωτῆρος μας, τοῦ ὑπερασπιστοῦ τῆς ζωῆς μας, διερωτώμεθα ἀληθῶς μετὰ τοῦ Ψαλμοῦ τίνα φοβηθησόμεθα ἢ ἀπὸ τίνος δειλιάσωμεν (πρβλ. Ψαλμ. 26) οἱ χριστιανοί, ἐφ' ὅσον "ἐτέχθη ἡμῖν σήμερον Σωτὴρ" (πρβλ. Λουκ. β' 11), "ὁ Κύριος τῶν δυνάμεων καὶ βασιλεὺς τῆς δόξης" (πρβλ. Ψαλμ. 23);

Εὐχόμεθα καὶ προσευχόμεθα ἐκτενῶς καὶ ὀλοκαρδίως ὅπως τὸ ἀνατέλλον ἔτος 2013 καταστῆ διὰ πάντας ἔτος πανανθρωπίνης ἀλληλεγγύης, ἐλευθερίας, καταλλαγῆς, εὐδοκίας, εἰρήνης καὶ εὐφροσύνης καὶ ὅπως ὁ ἐν Σπηλαίῳ τεχθεὶς προαιώνιος Λόγος τοῦ Πατρὸς, ὁ ἐνώσας τοὺς ἀγγέλους καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐν ἐνὶ τάγματι καὶ ποιήσας εἰρήνην ἐπὶ τῆς γῆς, χαρίζῃ εἰς πάντας ὑπομονήν, ἐλπίδα καὶ δύναμιν καὶ εὐλογῇ τὸν κόσμον διὰ τῶν θείων δωρεῶν τῆς ἀγάπης Αὐτοῦ. Ἀμήν.

Φανάριον, Χριστούγεννα ,βιβ'
+ Ὁ Κωνσταντινουπόλεως Βαρθολομαῖος
διάπυρος πρὸς Θεὸν εὐχέτης πάντων ὑμῶν

ΠΟΙΜΑΝΤΟΡΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

ΑΡ. 10

Πρός
τόν Ίερόν Κλήρον
καί τόν εὐσεβῆ λαόν
τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως

*«Αὐτός, ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος, γάρ ἐνηνθρώπησεν,
ἵνα ἡμεῖς θεοποιηθῶμεν»¹*

Ἀδελφοί μου,

Ἡ εὐδοκία τοῦ Θεοῦ μᾶς φέρνει γιά μίαν ἀκόμη φορά μπροστά στό μεγάλο μυστήριον τῆς πίστεώς μας, τήν Γέννηση τοῦ Θεανθρώπου Κυρίου μας. Προσκυνοῦμε τό θαῦμα τῆς θείας παρουσίας, κοινωνοῦμε τήν χαρά τῆς ἐορτῆς καί βιώνουμε τήν ἐλπίδα τῆς πραγματικῆς ζωῆς, πού δίνει νόημα καί σκοπό στήν ἐπίγεια πορεία μας. Στό μυστήριον τῶν Χριστουγέννων θεᾶται καί δοξάζεται τό μεγαλεῖο τοῦ ἔργου τῆς Θείας Οἰκονομίας. Ἡ ἀπόσταση ἀνάμεσα στόν Θεό καί τόν ἄνθρωπο, τήν ὁποία εἶχε ἐπιφέρει ἡ ἁμαρτία, καταργεῖται, καί ἡ δημιουργία συνάπτεται μέ τόν Δημιουργό. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι θεόπλαστο δημιούργημα καί προορισμός του ἡ εἴσοδος στή βασιλεία του Θεοῦ, ἡ ἁγιαστική τελείωση, τήν ὁποία τελεσιουργεῖ ἡ Θεία Χάρη. Ἡ Γέννηση τοῦ Χριστοῦ ἀγιάζει τήν ἀνθρώπινη καί κτιστή φύση καί δίνει στόν κόσμον τόν ἀληθινόν σκοπό καί λόγο τῆς ὑπαρξῆς του: τήν προσωπική ἔνωση μέ τόν Θεό.

Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ φανερώθηκε σαρκωμένος ἐπί τῆς γῆς, ἐντός τῆς ἱστορίας, ἀνάμεσά μας. Κατέβηκε στή γῆ, γιά ν' ἀνεβοῦμε ἐμεῖς στούς οὐρανοῦς. Συγκαταβαίνει ὡς τόν ἄνθρωπο μέ τήν ἀπειρη ἀγάπη Του, γιά νά ὑψωθοῦν οἱ ἄνθρωποι ὡς τόν Θεό. Γίνεται Υἱός ἀνθρώπου γιά νά γίνουμε ἐμεῖς «υἱοί καί κληρονόμοι Θεοῦ δια Χριστοῦ»². Παίρνει «μορφήν δούλου»³ καί ἀπεινώνεται, γιά νά μᾶς ἐλευθερώσει ἀπό τόν κλοιό τῆς ἁμαρτίας καί νά μᾶς χαρίσει «τήν θείαν υἰοθεσίαν», «τήν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ»⁴. Ἐκεῖνος «γίνεται φτωχός γιά νά γίνουμε ἐμεῖς πλούσιοι μέ τή δική

1 Μεγάλου Ἀθανασίου, Λόγος περί τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Λόγου καί τῆς δια σώματος πρός ἡμᾶς ἐπιφανείας αὐτοῦ.

2 Γαλ. 4,7.

3 Φιλ. 2,7.

4 Ρωμ. 8, 21.

5 Β' Κορ. 8,9.

6 Ἀγ. Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Λόγος εἰς τόν Εὐαγγελισμόν τῆς Ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, PG 96, στ. 653.

Του φτώχεια»⁵. «Πτωχεύει ὁ πλούσιος» καί «νηπιάζει ὁ ὑψιστος»⁶ ὥστε νά ἔχουμε οἱ μας τήν δυνατότητα νά πλουτίσουμε καί νά ἀνακαινισθοῦμε κατά τήν θεία Χάρη Του. Μετέχει στήν ἀνθρώπινη φύση μας, γιά νά γίνουμε ἐμεῖς κοινωνοί τῆς δικῆς Του. «Ἄνθρωπος γίνεται θεός, ἵνα θεόν τόν Ἀδάμ ἀπεργάσῃται»⁷. Ὁ Θεός γίνεται ἄνθρωπος, γιά νά γίνουμε ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι θεοί κατά χάριν. «Αὐτός γάρ ἐνηνθρώπησεν», διδάσκει ἐπιγραμματικά ὁ Μέγας Ἀθανάσιος, «ἵνα ἡμεῖς θεοποιηθῶμεν».

Τό «ἀπ' αἰώνων» μυστήριο τῆς Ἐνανθρωπήσεως τοῦ Κυρίου μας εἶναι «μέγα καί παράδοξον». Καταρχήν πρόκειται γιά μυστήριο, γιατί ὑπερβαίνει τόν νοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἴδιος ὁ Δημιουργός τοῦ κόσμου γεννιέται ἀπό ἕνα δικό Του πλάσμα, σ' ἕνα εὐτελές κατάλυμα ἀνάμεσα σέ ζῶα. Στό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ ἡ κτιστή ὕλη τοῦ κόσμου ἀξιῶνεται νά ἐνωθεῖ μέ τή θεία φύση καί νά γίνει σάρκα τοῦ Θεοῦ Λόγου. Ταυτοχρόνως, τό μυστήριο τῆς Γεννήσεως εἶναι καί μυστήριο τῆς θείας ἀγάπης καί ταπεινώσεως. Ὁ Χριστός μας, μέ τό νά καταδεχθεῖ νά προσλάβει τήν φθαρτή ἀνθρώπινη φύση «ἐταπεινώσεν ἑαυτόν»⁸ γιά νά ἐξυψώσει ἐμᾶς τούς ἀνθρώπους. Ἡ σάρκωση τοῦ Θεοῦ Λόγου συνιστᾷ πράξη ἀκρας συγκαταβάσεως, γι' αὐτό καί οἱ ἅγιοι Πατέρες μας ὀνομάζουν τήν ταπείνωση «στολήν τῆς θεότητος».

Ἄν λοιπόν ἡ Γέννηση τοῦ Χριστοῦ εἶναι τό γεγονός, πού κατ' ἐξοχήν ἀποκαλύπτει τήν ἀξία τῆς ταπεινώσεως, γίνεται αὐτονόητο πῶς τό σπήλαιο τῆς Γεννήσεως θέλει ταπεινοῦς προσκυνητές. Ἀντίθετα, ἡ φυσίωση τῆς γνώσης, ἡ ἔπαρση τοῦ πλοῦτου, ἡ ἀλαζονεία τῆς δύναμης, ἡ ἐπιβολή τῆς ἰσχύος καί ἡ αὐθάδεια τῆς ἐξουσίας, διώχνουν τόν Χριστό. Τήν ἐπιθυμία νά θεοποιηθοῦν εἶχαν καί οἱ πρωτόπλαστοι, ὅπως καί ὀρισμένες ἀπό τίς ἀγγελικές δυνάμεις, μέ κίνητρο ὁμως τήν ἀτομική αὐτάρκεια καί τόν ἐγωισμό. Μέ τήν ἀλόγιση ἀπομάκρυνσή τους ἀπό τό δημιουργό, ἔθεσαν τήν ἱκανοποίηση τοῦ ἐγωισμοῦ τους στή θέση τῆς ἀπειροδωρης θείας βουλήs, ὀδηγούμενοι αὐτόνομα στήν ἐπιδίωξη τῆς ἰσοθεΐας ἐρήμην τοῦ Θεοῦ καί μέ ἀποκλειστικά τίς δικές τους δυνάμεις. Τό σπήλαιο τῆς Γεννήσεως γίνεται ἔτσι σκάνδαλο καί πρόσκομμα γιά τόν ὑπερήφανο ἄνθρωπο, ὁ ὁποῖος, τυφλωμένος ἀπό τόν ἐγωισμό του, ἀδυνατεῖ νά δεῖ πῶς ὁ Ὑψιστος Θεός γεννιέται ὡς ἄνθρωπος, σέ μιά φτωχική οἰκογένεια καί βρίσκεται ὡς νεογέννητο στήν γωνιά ἑνός σπηλαίου πού χρησίμευε ὡς στάβλος. «Διότι οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι»⁹ προσθέτει ὁ ἅγιος εὐαγγελιστής Λουκάs. Δέν βρέθηκε καν τόπος μεταξύ τῶν ἀνθρώπων ὥστε νά φιλοξενήσῃ τή γέννηση τοῦ ἰδίου τοῦ

7 Μηναιᾶ, κε' Μαρτίου (Εὐαγγελισμός τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου καί Παρθένου Μαρίας)

8 Φιλ. 2,8.

9 Λουκ. 2,7.

Δημιουργοῦ τοῦ κόσμου. «Σέ ὅσους ὁμως τόν δέχθηκαν, ἔδωσε τήν ἐξουσία νά γίνουν παιδιά τοῦ Θεοῦ»¹⁰.

Ἡ Γέννηση τοῦ Κυρίου μας πού ἐορτάζουμε κάθε χρόνο, εἶναι τό πιό σημαντικό γεγονός τῆς κτίσεως καί τῆς ἱστορίας. Σημαδεύει ἀνεξίτηλα καί φωτίζει σύμπασα τήν πορεία τοῦ κόσμου μας, καθώς γίνεται ἡ ἀπαρχή καί ἡ θεμέλιος ρίζα τῆς σωτηρίας μας, τῆς καινῆς κτίσεως, τῆς ἀναδημιουργίας τοῦ κόσμου, στήν ὁποία οἱ ἄνθρωποι καθίστανται κατά χάριν μέτοχοι τῆς θείας φύσεως καί πολῖτες τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεός προσλαμβάνει τήν ἀνθρώπινη φύση μας, γιά νά μπορούμε ἐμεῖς νά γίνουμε «θείας φύσεως κοινωνοί» (Β' Πέτρ. 1, 4). Μᾶς προσφέρει τή δυνατότητα τῆς προσωπικῆς συμμετοχῆς στή θεία ζωή καί τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Ὁ Χριστός ἦρθε γιά χάρη μας, κινούμενος ἀπό τή θεία ἀγάπη Του, γιά νά μᾶς ἀπαλλάξει ἀπό τήν φθορά, νά μᾶς χαρίσει τήν ἀληθινή ζωή.

Τό γεγονός αὐτό τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Υἱοῦ καί Λόγου τοῦ Θεοῦ ὀδηγεῖ τόν ἄνθρωπο στήν ἐκπλήρωση τοῦ σκοποῦ τῆς ὑπαρξῆς του, στήν πραγματική του ἀξία. Ἡ κοινωνία τῆς ἀνθρώπινης μέ τήν θείκη φύση στό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ εἶναι ὁ λόγος τῆς ὑπαρξῆς, ἡ αἰτία τῆς, ὁ σκοπός τῆς καί ἡ πληρότητα τῆς ἀλήθειας τῆς. «Ὅτι ἐν αὐτῷ κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς, καί ἐστὲ ἐν αὐτῷ πεπληρωμένοι»¹¹. Φανερώνει ἐπίσης καί τήν οὐσία τῆς Ἐκκλησίας μας, τῆς οἰκογένειας τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἔνωση τῶν ἀνθρώπων, ἀλλά καί τῶν θείων δώρων, τοῦ ἄρτου καί τοῦ οἴνου, μέ τόν Θεό πραγματοποιεῖται ἀπό τόν Χριστό καί μέ τό ἔργο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μέσα στήν Ἐκκλησία, ἡ ὁποία πορεύεται μέσα στήν ἱστορία ὡς «σῶμα Χριστοῦ» καί «κοινωνία θεώσεως».

Εὐχομαι ὁ ἐφετινός ἐορτασμός τῶν Χριστουγέννων νά σημάνει τήν συμπόρευσή μας στόν δρόμο τῆς σωτηρίας, τοῦ ἀγιασμοῦ καί τῆς κατά Χάριν θεώσεώς μας.

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ 2012

Μέ πατρικές εὐχές

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

+ Ο ΧΙΟΥ, ΨΑΡΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ ΜΑΡΚΟΣ

¹⁰ «Ὅσοι δέ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι...» (Ἰω. 1, 12).

¹¹ Γαλ. 2,9.

ΕΥΧΗ

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Χίου, Ψαρῶν καί Οἰνουσσῶν κ. Μάρκου

Δοξάζομέν Σοι, ἐν ἐνί στόματι καί μιᾷ καρδίᾳ, τῷ ἀνάρχῳ Πατρί, τῷ τὰ πάντα δημιουργήσαντι δι' Υἱοῦ συνεργείᾳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καί τῷ συνανάρχῳ Υἱῷ καί Λόγῳ, δι' οὗ τόν Πατέρα ἐγνώκαμεν καί τό Πνεῦμα τό Ἅγιον ἐπεδήμησεν ἐν κόσμῳ, καί τῷ ἀκτιστο-συμπλαστουργοσυνθρόνῳ Ἁγίῳ Πνεύματι, τῷ ἐκ τοῦ Πατρός ἐκπορευομένῳ, καί ἐν Υἱῷ ἀναπαυομένῳ, τῇ μιᾷ Ὑπεραγίᾳ, Ὁμοουσίῳ, Ἀδιαιρέτῳ καί Ζωαρχικῇ Τρισηλίῳ Θεότητι, ὅτι φιλευσπλάγχχνως ἐπέβλεψας ἐξ Οὐρανοῦ, ἐπί τήν ἀγιοτρόφον καί ἠρωσόκον, ναυπρύτανιν καί ναυσικλυτήν νῆσον τῆς Χίου, τήν διά τήν ἀμώμητον Ὁρθόδοξον Χριστιανικήν Πίστιν καί τήν ἔνδοξον Ἑλληνικήν Ἱστορίαν πυρωσαμένην ὡς πυροῦται τό ἀργύριον, καί φοινηχθεῖσαν, κατά τήν σεπτήν τῆς Σφαγῆς αὐτῆς προσενεχθεῖσαν θυσίαν, ταῖς ἀειρόοις ῥάνισι τῶν τιμίῳν αἱμάτων τῶν εὐκλεῶν αὐτῆς τέκνων, καί ἐξαγαγοῦσαν ἐκ τῶν ἱερῶν ὀστέων αὐτῶν τό πολυπόθητον δῶρον, δι' οὗ, τόν κατ' εἰκόνα καί καθ' ὁμοίωσίν Σου πλασθέντα ἄνθρωπον, ἐκόσμησας, ἤτοι τήν ἐλευθερίαν ταύτην τῇ Χίῳ πρό αἰῶνος καί ἐπεδαψίλευσας ἐν ἡμέρᾳ, καθ' ἣν ἐτιμᾶτο ἡ τῶν ἀριστέων πολιούχων αὐτῆς, Μηνᾶ τοῦ θεηγόρου, Βίκτωρος τοῦ ἀπροσμάχητου καί Βικεντίου τοῦ κλεινοῦ ἱεροφάντορος, μνήμη.

Ἐξ αὐτῆς τῆς ἡμέρας πᾶσα ἡ χριστοφιλος νῆσος ἡμῶν ἠγιάσθη, διά τῶν ἱερῶν μορφῶν τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρός ἡμῶν Νεκταρίου, ἐπισκόπου Πενταπόλεως, καί τοῦ Ὁσίου Πατρός ἡμῶν Ἀνθίμου τοῦ Χίου, ἔδοξάσθη διά γενναίων καί κραταιῶν ἀξιωματικῶν, ἐφωτίσθη διά ἐμβριθῶν μελετητῶν καί ἐρευνητῶν τῆς ἐπιστήμης καί τῶν γραμμάτων, ἐτιμήθη δι' ἐξόχων πολιτικῶν, ἐκοσμήθη διά φιλοκάλων ἐκφραστῶν τοῦ πολιτισμοῦ καί τῶν τεχνῶν, προώδευσεν διά φιλοπόνων ἀνθρώπων τῆς ἐργασίας καί τοῦ ἐμπορίου, ἐξαιρέτως δέ ἐλαμπρύνθη καί ἐπρώτευσεν διά τῶν ἀνδρῶν τῆς πρυτανευούσης ἀνά τήν οἰκουμένην Ἑλληνικῆς Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας.

¹ Ἀναπεμφθεῖσα εἰς τόν Ἱερόν Μητροπολιτικόν Ναόν Χίου κατά τήν ἐπίσημον Δοξολογίαν τῆς 11^{ης} Νοεμβρίου 2012, ἐπί τῇ συμπληρώσει 100 ἐτῶν ἀπό τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Χίου ἐκ τοῦ Τουρκικοῦ ζυγοῦ.

Ὅθεν, χάριτας ἔχοντες δι' ἀπάσας τάς ἐν τοῖς ὑπερθεν διαλαμβανομένας δωρεάς, τάς εὐεργεσίας, ἃς ὑπερεκένωσας εἰς ἡμᾶς, κηρύττομεν καί μεγαλύνομεν, καί χεῖρας ἱκέτιδας ἐπαίροντες, Σοῦ δεόμεθα καί Σέ παρακαλοῦμεν, ἵνα τάς ψυχάς τῶν ὑπέρ τῆς Χιακῆς Ἐλευθερίας εὐκλεῶς ἀγωνισαμένων καί ἐνδόξως πεσόντων ἐν τῇ χορείᾳ τῶν ἐκλεκτῶν Σου κατατάξης, ἡμᾶς δέ τοὺς τῷ ἐκείνῳ θανάτῳ ἐπὶ ἔτη ἑκατόν ἐλευθέρους νῦν ζῶντας κατὰ τό ἱερόν Σου Εὐαγγέλιον ἀξιώσης διάγειν καί πολιτεύεσθαι, ὥστε τηρεῖν ἀπαρασαλεύτως τό θέλημά Σου καί φυλάττειν τάς ἐντολάς Σου καί Σοί τήν δόξαν ἀναπέμπομεν τῷ Πατρὶ καί τῷ Υἱῷ καί τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, τῷ μόνῳ κραταιῷ καί ἰσχυρῷ Θεῷ, εἰς τοὺς αἰῶνας. ΑΜΗΝ!

* * *

Ἀπολυτίκιον εἰς τὴν Ἁγίαν Τριάδα

ποιηθέν ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Χίου, Ψαρῶν καί Οἰνουσσῶν κ. ΜΑΡΚΟΥ, ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 100 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Χίου ἐκ τοῦ Τουρκικοῦ ζυγοῦ.

*

Τὴν Ἁγίαν Τριάδα ἀνευφημήσωμεν, τὸν συνάναρχον Λόγον σὺν αἰδίῳ Πατρὶ, καί τό πάντα χορηγοῦν Πνεῦμα Ἅγιον, ὅτι κατέπεμψεν ἡμῖν, ἐκ τῆς δουλείας τοῦ ἐχθροῦ δῶρον ἐλευθερίας, ἣν ἐπὶ χρόνον αἰῶνος πάντες οἱ Χιοὶ ἀπολαύομεν.

* * *

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟ ΦΥΛΛΟ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟ ΠΡΟΝΟΙΑ ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΥ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΧΙΟΥ, ΨΑΡΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ
κ. ΜΑΡΚΟΥ

- Ἐκδότης: Η ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΧΙΟΥ, ΨΑΡΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ.
- Ἀπευθύνεσθε: «ΚΑΤΑΡΤΙΣΙΣ» - Ἱερά Μητρόπολις Χίου, Ψαρῶν καί Οἰνουσσῶν - Κων. Ἀμάντου 24, Τ.Κ. 82100 - ΧΙΟΣ.
- Ἡ «ΚΑΤΑΡΤΙΣΙΣ» διανέμεται δωρεάν.
- Δεκτές αὐτοπροαίρετες δωρεές ἀναγνωστῶν, ὑπέρ τοῦ κατηχητικοῦ καί φιλανθρωπικοῦ ἔργου.

Αριθ. Πρωτ.:1661
Αριθ. Διεκπ.: 700

Έν Χίω τῇ 25ῃ Ὀκτωβρίου 2012

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ Νο 9

Μάρκος
μέ τὸ ἔλεος καὶ τὴν Χάρη τοῦ Θεοῦ
Μητροπολίτης Χίου, Ψαρῶν καὶ Οἴνουσσῶν
πρὸς τὸν Ἱερό Κλήρο καὶ τὸν εὐσεβῆ λαό
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χίου, Ψαρῶν καὶ Οἴνουσσῶν

*

*«Τώρα κατάκλειστες καρδιές γοργοπετοῦν κοντά σου
ν' ἀνοίξουν μέσ τίς εὐωδιές καὶ μέσ τ' ἀρώματά σου.
Στρατοὺς λεβέντικης γενιᾶς μ' ἀνθούς τοὺς ραίνειις λεμονιάς
βασανισμένη χώρα.
Κι ἀπὸ τὸν Ἅγιο σου Μηνᾶ ὅπου τὸ σήμαντρο χτυπᾶ
τῆς λευτεριάς τὴν ὥρα».*

Σήμερα, ἡμέρα κατὰ τὴν ὁποία ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ἡ Τροφός καὶ Κιβωτός τῆς Ἑλλάδος, γιορτάζει «τούς γενναίους ὀπλίτας τῆς Ἐκκλησίας Χριστοῦ... Μηνᾶν τὸν Μέγαν Ἀθλητὴν καὶ Θεῖον Βίκτωρα ὁμοῦ σὺν Βικεντίῳ τῷ πάνυ», ἡ Χίος, «τὸ ὠραῖο νησί πού λέγοντας μονάχα τ' ὄνομά της μᾶς περεχοῦν τ' ἀνθόνερα καὶ τὰ ροδόσταμά της», γιορτάζει τὴν ἐλευθερία της, τὸ πολυερικὸ αὐτὸ νόημα γύρω ἀπὸ τὸ ὁποῖο γίνονται οἱ συζητήσεις τῆς ἀνθρωπότητος καὶ στό ὁποῖο αἰώνια τείνουν νὰ φτάσουν.

Γιορτάζει ἡ Χίος!

Ἡ Χίος, ἔμπνευση καὶ διδασκαλεῖον τῶν Ὀμηρικῶν ἐπῶν.

Ἡ Χίος, ἰσχυρὴ καὶ ἔνδοξη στὴν ναυμαχία τῆς Λάδης ἐναντι τὸν Ἀσιατικὸ Δεσποτισμὸ.

Ἡ Χίος, πληγωμένη στὴν πρώτη σφαγὴ της τὸ 493 π.Χ. ἀπὸ τοὺς Πέρσες.

Ἡ Χίος, ἰσότιμο μέλος τῆς Α' καὶ Β' Ἀθηναϊκῆς Συμμαχίας στὴν προάσπιση δημοκρατικῶν ἀξιών.

Ἡ Χίος, ναυτοκράτειρα σύμμαχος, μετὰ τὴ μάχη στὴν Ἴσσο, τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου στὴν οἰκουμένη του πορεία.

Ἡ Χίος, προασπιστὴς τῆς ἐνότητος τῶν ἑλληνικῶν πόλεων στὴν ἐποχὴ τῶν Διαδόχων, γιὰ νὰ ἀποκρούσουν τὸ «ἐκ δυσμῶν νέφος».

Ἡ Χίος, «ἐλευθέρα πόλις», κατὰ τὸν Πλίνιο, στὰ Ρωμαϊκὰ χρόνια.

Ἡ Χίος, λαβωμένη ἀπὸ τὴ δευτέρη σφαγὴ τῆς ἱστορίας της τὸ 86 π.Χ. ἀπὸ τὸν Μιθριδάτη τὸν Εὐπάτορα.

Ἡ Χίος, εὐλογημένη ἀπὸ τὴ διέλευση τοῦ Ἀποστόλου Παύλου καταντικρὺ τῶν παραλίων της.

Ἡ Χίος, ἀγιασμένη ἀπὸ τὰ αἵματα τοῦ Πρωτομάρτυρος Ἁγίου Ἰσιδώρου καὶ τὴν ἀτέρμονη χορεία τῶν Μαρτύρων, τῶν Ὁσίων καὶ τῶν Πατέρων της.

Ἡ Χίος, προεξάρχουσα τῶν ἀστυγειτόνων της, στοὺς Βυζαντινοὺς αἰῶνες ἐπὶ Ἱεροκλέους καὶ Πορφυρογεννήτου.

Ἡ Χίος, ἀπόρθητο κάστρο καὶ αἰώνιο θησαυροφυλάκιο τῆς αὐτοκρατορικῆς Νέας Μονῆς.

Ἡ Χίος, ἀρχόντισσα στοὺς χρόνους τῆς Γενουατοκρατίας.

Ἡ Χίος, πονεμένη στοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας.

Ἡ Χίος, μάρτυς ἱερὴ στὴν καταστροφή τοῦ 1822, ὅταν

*«τὰ γιασεμιά κοκκίνησαν στὸν χρόνο τῆς σφαγῆς της,
πίνοντας αἷμα ἀντὶ νερό στὴν ἀγιασμένη γῆ της».*

Ἡ Χίος, δοκιμασμένη ἀπὸ τὸ σεισμό τοῦ 1881, ὅταν

*«τὰ χελιδόνια πέρασαν χωρὶς νὰ σταματήσουν,
μὴ ξέροντας στὸ χαλασμό ποῦ τίς φωλιές νὰ χτίσουν».*

Ἡ Χίος, τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως, τῶν μαστιχοφόρων σχίνων, τοῦ διεθοῦς ἐμπορίου, ἡ πρύτανις τῆς παγκόσμιας ναυτοσύνης.

Αὐτὴ ἡ εὐλογημένη νῆσος αἰῶνες περιμένε τὴ στιγμή!

Οἱ αἰῶνες διαδέχοντο ὁ ἓνας τὸν ἄλλο. Τὰ ἔτη βυθιζόταν στὸ πέλαγος τοῦ αἰωνίου. Οἱ γενεές διὰβαιναν γιὰ νὰ τίς διαδεχοῦν ἄλλες. Χρόνια ἀγωνίας καὶ ἀναμονῆς κύλησαν, Ἑλληνικὲς γενεές ἔρχονταν καὶ παρέρχονταν, χωρὶς νὰ ἀναφανεῖ στὸν ὀρίζοντα τὸ ἐλπιδοφόρο λυκαυγὲς τῆς προσεγγίζουσας ἀνατολῆς, τῆς πραγματοποιήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ ὄνειρου, τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου πόθου. Γενεές ἀλύτρωτων ἀδελφῶν μας κατῆλθαν «ἐν τοῖς κατωτάτοις τῆς γῆς» χωρὶς νὰ αἰσθανθοῦν τὴν γλυκύτητα τῆς Ἐλευθερίας.

Ἀλλὰ ἦλθε ἡ ποθητὴ ὥρα!

«Νὰ ἡ Αὐγὴ πού πρόσμενες μαρτυρικὸ νησί

Ἄνοιξε τὴν τρανὴ ἀγκαλιὰ νὰ τὴν σφιχταγκαλιάσεις

καὶ πιές ἀπὸ τῆς λευτεριάς τ' ὀλόγλυκο κρασί

καὶ πιέ καὶ πιέ καὶ μέθυσε καὶ πιέ γιὰ νὰ ξεχάσεις

τοῦ Καραλή τ' ἀπαίσια καὶ μαῦρα ἐκεῖνα χρόνια

πού σ' ἔρριξαν μέσ σέ διπλὴ σκλαβιά καὶ καταφρόνια.

Μὰ μέσ τὴν μέθη τὴν πολλή, ὦ, μὴ ξεχνᾷς, θυμήσου

τὸν Ψαριανὸ Πυρπολητὴ, τὸν Θεῖο ἐκδικητὴ σου».

Τὰ γεγονότα τῆς ἀπελευθερώσεως προκάλεσαν στὶς καρδιές τῶν κατοίκων αἰσθήματα, τὰ ὁποῖα ὁ Ἰωάννης Στ. Γλύκας διατυπώνει «ἐν πλήρει ἀγαλλιάσει» στὴ σελίδα 238 τοῦ Κώδικα τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Γεωργίου Βροντάδου. «Δὲν εἶναι ὄνειρο! Καὶ ὅμως δὲν ὀνειρευόμεθα. Ἄλλ' εὐρισκόμεθα εἰς τὴν πραγματικότητα ἐκπληρώσεως ὀνειρου, τὸ ὁποῖον αἰωνίως ἐβαυκάλιζε τὰς σκέψεις μας καί, ὡς ἐν ὀνειρῷ, ἔτι ἀτενίζομεν ἀφ'

ένός τās ριπās τῆς κυανολεύκου καί ἀφ' ἐτέρου τās Ἑλληνοπρεπεῖς ὀπλοφόρους μορφās αἴτινες εὐγενεῖς καί ὑπερήφανοι, ἀπέβησαν, διὰ νά μᾶς δώσουν τὸ ποθητὸν δῶρον τῆς ἐλευθερίας, οἶονεῖ ἐκδίκησιν ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ πρὸς τοὺς δολοφόνους, τοὺς ἀπαγχονίσαντας τοὺς ἐπιλέκτους καί πατέρας μας, ἐκεῖ ἐπὶ τῶν αἰωνοβίων τοῦ Βουνακίου πλατάνων. Καί ἤδη ἀπὸ σήμερον... ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν τῶν Ἐκκλησιῶν κωδωνοστασιῶν, ἔτι δὲ καί ἀπ' αὐτῶν τῶν ἰδιωτικῶν μας οἰκιῶν, κυματίζει ἡ κυανόλευκος».

Πόσο φτωχά εἶναι τὰ δικά μας λόγια μπροστά στὴν πλοῦσια πράξη τῶν ἡρώων τοῦ 1912. Δέν ξέρω τί θά ἔχανε ἡ πράξη τῆς Ἐλευθερίας χωρὶς τὴν προῦπαρξη τῆς ἔννοιās της. Ἀλλὰ ἡ ἔννοια τῆς Ἐλευθερίας χωρὶς τὴν κύρωση τῆς πράξεως θά ἔχανε ὅλη τὴν οὐσία!

Ἡ ζωὴ δέν εἶναι τίποτα ἄλλο παρὰ μία συνεχῆς νίκη κατὰ τοῦ θανάτου. Ἐμεῖς πού σήμερα ζοῦμε ἐλεύθεροι, κάθε στιγμή πού περνᾶ κατανικοῦμε τὸ θάνατο. Ἐκεῖνοι, ὅμως, πού θυσιάστηκαν τότε γιὰ τὴν ἐλευθερία μας, καθυπόταξαν σὲ μία μόνο στιγμή καί τὴ ζωὴ καί τὸ θάνατο.

Ἐμεῖς ἐξακολουθοῦμε νά ζοῦμε, γιὰ νά παραδοθοῦμε μία μέρα στὸ θάνατο μὲ σιωπηλὴ ὑποταγή. Ἐκεῖνοι ἔπαψαν νά ζοῦν, ἀλλὰ, περιφρονήσαντες τὸ θάνατο, παραδόθηκαν, μὲ φωνακτὴ κλήση, ἀπ' εὐθείας στὴν Ἀθανασία. Δέν ἔφυγαν ἀπὸ τὴ ζωὴ! Ἀπὸ τὸ θάνατο ἔφυγαν.

Ἀλησμόνητοι μᾶς εἶναι καί πολῦτιμοι. Καί πῶς μπορούμε νά τοὺς λησμονήσουμε; Θὰ ἔταν σάν νά λησμονοῦσαμε τοὺς ἰδίους τοὺς ἑαυτοὺς μας! Μόνον ἐνθυμούμενοι δοξαστικά τὸ μεγάλο παρελθὸν τῆς θυσίας τους, μπορούμε νά συνειδητοποιήσουμε εὐφρόσυνα τὸ πρόσκαιρο παρὸν τῆς παρουσίας μας, νά προσατενίσουμε αἰσιόδοξα τὸ ἀτέρμον μέλλον τῆς φυλῆς μας.

Ἀλησμόνητοι μᾶς εἶναι καί πολῦτιμοι. Καί πῶς μπορούμε νά μὴν τοὺς τιμήσουμε; Θὰ ἔταν σάν νά ἀτιμάζαμε τοὺς ἑαυτοὺς μας! Μόνον τιμῶντας τὸ ἔνδοξο μεγαλεῖο τῆς ὀλοκληρωτικῆς τους προσφορᾶς, μπορούμε νά συναισθανθοῦμε ἀκέραια τὸ προαιώνιο Ἐθνικὸ μας χρέος, νά ἀξιοποιήσουμε δημιουργικά τὸ σύγχρονο ἐνεργητικὸ τοῦ Ἐθνικοῦ μας κεφαλαίου.

Πρέπει νά εἴμαστε ὑπερήφανοι, ὄχι τόσο γιατί ἐκεῖνοι εἶναι πρόγονοι δικοί μας, ὅσο γιατί ἐμεῖς προερχόμαστε ἀπὸ ἑκείνους.

Ἡ ζωὴ δέν μπορεῖ νά κυβερνήσει τοὺς τάφους. Οἱ τάφοι, ὅμως, μποροῦν νά κυβερνήσουν τὴ ζωὴ. Τὸ ἀντιστῦλι τῆς ἐπιβιώσεως δέν στηρίζεται στὸ σαλευόμενο ἔδαφος τῆς ζωῆς. Στηρίζεται στὸ ἀσάλευτο ἔδαφος τῶν τάφων. Τὰ ἄνθη καί οἱ καρποὶ τῆς ὕλης φυτρῶνουν ἀπὸ τὸν τάφο τοῦ σπόρου. Τὰ ἄνθη καί οἱ καρποὶ τῆς ἰδέας φυτρῶνουν ἀπὸ τὸν τάφο τοῦ ἥρωα.

Ποῦ νά κρῦβεται ἄραγε τὸ παλλάδιο τοῦ Ἐθνικοῦ μας προορισμοῦ; Σκύψτε, κι ἂν δέν τὸ βρεῖτε στὰ λίκνα τῶν ἐπιγόνων, γονατίστε στὰ μνήματα τῶν προγόνων. Ἐκεῖ, χωρὶς ἄλλο, θά τὸ βρεῖτε! Ἀσπαστεῖτε τα!

«Ἀπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά».

Εύτυχισμένοι οί Λαοί πού τά όστᾶ τῶν προγόνων τους φωσφορίζουν Ἐλευθερία!

Εύτυχισμένο τό Ἑλληνικό Ἔθνος, πού δέν ἔπαψε νά σπέρνει τήν πατρική του γῆ μέ όστᾶ Ἡρώων καί Μαρτύρων τῆς Ἐλευθερίας! Ὅσο κι ἄν κοσμοῦν τό σύγχρονο Ἐθνικό μας στίβο μεγιστάνες τοῦ πνεύματος καί τοῦ πλούτου, τό μεγαλύτερο σημερινό - καί παντοτινό - μας κόσμημα εἶναι οἱ τάφοι τῶν ἡρωϊκῶν νεκρῶν τῆς Ἐλευθερίας.

Τό ἠθικό μας δέν ἀντλεῖται ἀπό τίς ἀνεξερεύνητες πηγές τοῦ μέλλοντος. Ἀντλεῖται ἀπό τά σφραγισμένα φρέστα τοῦ παρελθόντος. Στερεώνει βαθειά στά ἔγκατα τῆς Χιακῆς γῆς τό ἀπρόσβλητο κοντάρι, πού πάνω του μπορεῖ νά ἐπαίρεται καί νά κυματίζει περήφανα, χωρίς κανένα κίνδυνο ὑποστολῆς, ἡ Ἀρχοντική σημαία τοῦ Ἰδανικοῦ, τό Αὐτοκρατορικό λάβαρο τῆς Ἐλευθερίας.

Ἀκοῦστε τό μεγαλόπρεπο παλμό τῆς σημαίας μας. Ἀντηχεῖ σάν πολεμική ἐπώδός. Εἶναι μαζί καί οἰωνός εἰρήνης. Καί χρησμός μελλοντικός εἶναι!

Ἄς ὕμνολογεῖ ἡ ἐπώδός τούς ἔνδοξους νεκρούς τῆς Χιακῆς Ἐλευθερίας.

Ἄς ἐμψυχώνει ὁ οἰωνός τή δική μας δημιουργική δραστηριότητα.

Ἄς σκορπίζει τήν εὐλογία του ὁ χρησμός ὁ καλός στίς νεώτερες γενεές τῶν Ἑλλήνων, ἐμπνέοντας σ' αὐτούς ρωμαλέα, ἔθνικη αὐτοπεποίθηση.

Σήμερα, ἓνα φῶς πού πιφαύσκεται ἀπό τίς βουνοκορφές τῆς Χίου καί φρυκτωρεῖται ἀπ'τά ἀκρογιάλια της, μᾶς δίνει τή δύναμη, τήν τόλμη, νά διακηρύξουμε ὅτι σέ χρόνους καί καιρούς πού τά καυσαέρια ἑνός ψευδοπολιτισμοῦ παρακμῆς μολύνουν τόν καθαρό ἀέρα τῶν ἰδανικῶν μας, πού τά νέφη τοῦ ὀρθολογισμοῦ καί τῆς ὑλόφρονος σκέψης καλύπτουν τίς ἀχτῖνες τῶν ἀρετῶν τοῦ γένους μας, πού μειοψηφίες ἀνόων καῖνε ἀνεμπόδιστα τήν Ἑλληνική Σημαία στό κέντρο τῆς πρωτεύουσας τοῦ Ἐλεύθερου Ἑλληνικοῦ Κράτους, ἐμεῖς ΝΑΙ, θά ἐξακολουθοῦμε νά ριγοῦμε ἀπό συγκίνηση καί ΝΑΙ θά συνεχίζουμε νά δακρῦζουμε ἀπό ὑπερηφάνεια κάθε φορά πού τό «ἱερό πανί τό γαλανό καί τ' ἄσπρο», πού σάν σήμερα ὑψώθηκε «στήν κορυφή τῆς Ἐκκλησιᾶς τ' Ἀγιοῦ Μηνα... νά κυματίζει», μέ τό Σταυρό τοῦ Χριστοῦ μας ψηλά θά ἀναρτύεται στόν ἴστό τῆς τιμῆς καί τῆς αἰωνιότητος, σαλπίζοντας σέ «συμμάχους», σέ «ἐταίρους» καί ἐχθρούς.

«Ἐπακούσατε ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς, ὅτι Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός».

**Μέ πατρικές εὐχές
Ὁ Μητροπολίτης**

+ Ὁ Χίου, Ψαρῶν καί Οἰνουσσῶν Μᾶρκος

Η πνευματική σημερινή κρίση

*

του Πανοσιολ. Αρχιμανδρίτου

κ. Καλλιστράτου Λυράκη

Τεροκήρυκος Τεραῶς Αρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν

Γ'

Ἀνορθωτικές συμπεριφορές

Επιβολή θελήσεως.

Ἰδιαίτερη ἐντύπωση προκαλοῦν τὰ ψυχολογικά προβλήματα καί οἱ νοσηρές ἀντιδράσεις τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου, πού οἱ περισσότερες ὀφείλονται στήν πνευματική κρίση πού μαστίζει τούς καιρούς μας.

Πολλά καί ποικίλα τὰ ἀρνητικά φαινόμενα τῆς σημερινῆς κοινωνίας. Γί' αὐτό καί θά παραθέσομε στή συνέχεια τὰ ἀντιπροσωπευτικότερα.

Πολλοί ἀπό τούς σημερινούς ἀνθρώπους ἐπιθυμοῦν νά ἐπιβάλουν τή θέλησή τους, χωρίς νά ὑπολογίζουν ὅτι μπορεῖ νά ἀποτελέσει διαρκή πηγὴ ὀργῆς γι' αὐτούς τό γεγονός ὅτι οἱ ἄλλοι δέν κάνουν ἀκριβῶς ἐκεῖνο πού περιμένουν ἀπό αὐτούς καί μάλιστα στήν ὥρα πού τό θέλουν.

Πολύ συχνά οἱ ἄνθρωποι τῆς κατηγορίας αὐτῆς δέν ἔχουν συνείδηση τῆς συμπεριφορᾶς τους αὐτῆς ἢ τουλάχιστον τῆς ἀρνητικῆς ἐκτάσεώς της. Ἀπό μιά ἄποψη εἶναι ὅπωςδήποτε συμφέρον τους νά μὴ γνωρίζουν καί νά μὴ ἀλλάζουν αὐτὴ τὴν συμπεριφορὰ τους, διότι θά διέτρεχαν τόν κίνδυνο νά χάσουν τὴν ἀγάπη τους. Ὅπωςδήποτε ἡ διαπίστωση αὐτὴ δέν καταργεῖ τὴν ὑγιή συμπεριφορὰ καί τοποθέτηση τοῦ ἀτόμου καί ἡ ὁποία ὑπάρχει στὸν σεβασμὸ καί τὴν ἔμπρακτη ἀναγνώριση τῆς ἀνθρώπινης ἀξίας καί ἐλευθερίας.

Δυστυχῶς, συνήθως ὁ παραπάνω τρόπος συμπεριφορᾶς παρουσιάζεται μέ τὴν τάση ἑνὸς ἀνθρώπου πού συμβουλεύει τούς ἄλλους ἢ μέ τὴν προθυμία του νά παίρνει τίς ὑποθέσεις στὰ χέρια του, ἀλλὰ γιὰ νά ἰδιοποιηθεῖ τὴν πρωτοβουλία καί τὴν ἀρχηγία. Στὶς περιπτώσεις αὐτές οἱ ἐκδηλώσεις τῆς συμπεριφορᾶς τῶν ἄλλων δημιουργοῦν ἀντιδράσεις, ἀποστροφές. Οἱ πληττόμενοι - παιδιά, σύζυγοι ἢ ὑπάλληλοι - τό καταλαβαίνουν καί ἀντιδροῦν εἴτε μέ τὴν

άρνηση τῆς ὑποταγῆς εἴτε μέ τήν ἀντίσταση. Οἱ ἴδιοι αὐτοί ἄνθρωποι δέν ἔχουν συνείδηση ὅτι αὐτοί εἶναι κατ' ἀποκλειστικότητα οἱ αἴτιοι τῆς ἀρνητικῆς συμπεριφορᾶς τῶν ἄλλων ἀπέναντί τους. Ἀκόμη καί ὅταν ἐξοργίζονται, διότι τά πράγματα δέν πηγαίνουν καλά, ὅπως τά θέλουν αὐτοί, πιστεύουν ὅτι κατά βάθος εἶναι καλόψυχοι, ἀλλά τούς ἐξοργίζει μόνο τό γεγονός ὅτι οἱ ἄνθρωποι μπορεῖ νά εἶναι τόσο ἀνόητοι, ὥστε νά τούς ἀντιστέκονται ἢ νά μήν κατανοοῦν τόν δικό τους τρόπο τοῦ σκέπτεσθαι καί πράττειν. Ἡ ἀντίδραση καί ἡ ἀντίστασή τους ἐμφανίζεται συνήθως μέ πολιτισμένη μορφή καί ξεσπᾶ τότε μόνο ἀνοικτά, ὅταν δέν καταφέρνουν νά ἐπιβάλουν τή θέλησή τους.

Δουλική ἐξάρτηση.

Ἄλλοι πάλι - ἀντίθετα μέ τήν πρώτη νοσηρή κατηγορία ἀνθρώπων ἀντιδράσεων - παρουσιάζουν συχνά ἐξάρτηση ἀπό τήν κρίση καί τήν ἀγάπη τήν ὁποία τούς δείχνουν οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι. Ἡ ἐξάρτηση ὁμως αὐτή δέν ἀνταποκρίνεται στήν πραγματική σημασία, τήν ὁποία ἔχουν οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι γιά τή ζωή τους. Καί αὐτό, γιατί ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ζητοῦν τήν ἐξάρτηση τῶν ἄλλων, θέτουν ὑπερβολικές ἀπαιτήσεις στούς ἐξαρτώμενούς τους καί ζητοῦν νά σεβαστοῦν τίς ἐπιθυμίες τους, ἐνῶ ταυτόχρονα οἱ ἴδιοι δέν ἐπιδεικνύουν τήν ἀπαιτούμενη προσοχή καί σοβαρότητα στά θέματα τά ὁποία ἀπασχολοῦν τούς ἐξαρτώμενούς τους. Μέ ἀποτέλεσμα καί οἱ ἐξαρτώμενοι νά παρουσιάζονται μέν ὡς ὑπερβολικά διακριτικοί καί πρόθυμοι νά φανοῦν χρήσιμοι σ' αὐτούς, ὅταν ὁμως συμβαίνει αὐτό, νά ἐνεργοῦν ἀνελεύθερα καί ἀπό καταναγκασμό καί ὄχι ἀπό αὐθόρμητη συμπάθεια καί ἀνιδιοτέλεια. Καί οἱ δύο στήν περίπτωση αὐτή νοσοῦν, μέ διαφορετική ὁμως ἀσθένεια.

Κενόδοξη αὐτοπροβολή.

Μιά τρίτη κατηγορία ἀνθρώπων, ἡ ὁποία νοσεῖ ἀπό τήν πνευματική κρίση τοῦ αἰῶνα μας, ἐκδηλώνει τήν πιεστική ἀνάγκη νά ἐντυπωσιάσει τούς ἄλλους, ὥστε νά τή θαυμάζουν καί νά τή λατρεύουν. Φαντάζονται οἱ ἄνθρωποι αὐτοί ὅτι κερδίζουν τήν εὐνοια τῶν ἄλλων μέ τήν ὁμορφιά τους καί τήν ἐξυπνάδα τους ἢ μέ ὁποιαδήποτε ἄλλη ιδιότητά τους. Ἔτσι κάνουν σπατάλη καί ἐπιδεικτική χρήση τῶν χρημάτων τους. Πρέπει νά εἶναι σέ θέση νά ὁμιλοῦν γιά τά τελευταῖα βιβλία καί θεατρικά ἔργα, καί νά γνωρίζουν διάσημους ἀνθρώπους. Δέν μποροῦν νά ἀνεχθοῦν φίλο, σύζυγο ἢ ὑπάλληλο, πού δέν τούς θαυμάζει. Ὀλόκληρη ἡ αὐτοσυνειδησία τους στηρίζεται στό θαυμασμό

τῶν ἄλλων. Ἄν οἱ ἄλλοι παύσουν νά τούς θαυμάζουν, θεωροῦν τόν ἑαυτό τους μηδενικό.

Ἀναστολές καί εὐαισθησίες.

Υπάρχουν καί ἐκεῖνοι πού παρουσιάζουν ἀναστολές. Δέν τολμοῦν νά ἐκφράσουν τίς ἐπιθυμίες τους ἢ νά παρακαλέσουν γιά κάτι γιά τό συμφέρον τους, νά ἐκφράσουν τή γνώμη τους ἢ μιά βασική κριτική, νά ἀναθέσουν κάτι σέ κάποιον, νά ἐπιλέξουν ἀνθρώπους μέ τούς ὁποίους θέλουν νά κάνουν παρέα, νά ἀναπτύξουν ἐπαφές μέ ἀνθρώπους. Δέν τολμοῦν νά ἐκφράσουν ἐπιθυμίες πού εἶναι γιά τό συμφέρον τους. Ἀφήνονται στίς σημαντικότερες ἀποφάσεις τῆς ζωῆς τους νά παροτρύνονται ἀπό τούς ἄλλους, εἴτε πρόκειται γιά τήν ἐκλογή τοῦ ἐπαγγέλματος, εἴτε γιά τόν γάμο, καί δέν ἔχουν σαφή ἔννοια γιά τό τί θέλουν στή ζωή. Ἐξαιτίας τῆς ὑπερβολικῆς εὐαισθησίας τους καί ἐπειδή ὑποψιάζονται διαρκῶς ταπεινωμένοι, διότι αὐτή ἡ γνώση θά τούς ἦταν ὀδυνηρή. Ὅσο ἐπιφυλακτικότεροι εἶναι στίς σχέσεις τους μέ τούς ἄλλους, τόσο περισσότερο στρέφονται γιά τήν ἀναγνώριση πρὸς τά μέσα. Ἐμφανίζεται τότε ὡς ἀνάγκη νά παρουσιασθοῦν στόν ἴδιο τόν ἑαυτό τους ἀλάθητοι καί θαυμάσιοι. Κάθε ἀνεπάρκεια τήν αἰσθάνονται ὡς ταπείνωση.

Πλουτισμός καί φτώχεια.

Τά αἰσθήματα τῆς ἀδυναμίας καί τῆς μειονεξίας μπορεῖ νά δημιουργήσουν στόν ἄνθρωπο τό πάθος γιά τήν ἀπόκτηση περιουσίας, ἀφοῦ ὁ πλοῦτος προσφέρει δύναμη καί κύρος. Τό ἀνορθολογικό πάθος γιά περιουσία εἶναι στόν πολιτισμό μας τόσο εὐρέως διαδεδομένο, ὥστε μόνο μέ τή σύγκριση μέ τούς ἄλλους πολιτισμούς μποροῦμε νά ἀναγνωρίσουμε ὅτι δέν ἔχομε νά κάνομε μέ μιά γενική ἀνθρώπινη ὁρμή, ἀλλά μέ ἄγχος. Εἶναι παρατηρημένο ὅτι ἐλαττώνεται ἡ ἀναγκαστική ὁρμή γιά περιουσία, μόλις μειωθεῖ ἢ ἐξαφανισθεῖ τό ἄγχος πού τήν προκαλεῖ.

Ὁ εἰδικός φόβος, ἐναντίον τοῦ ὁποίου καλεῖται νά μᾶς προστατεύσει ἡ περιουσία, εἶναι ὁ φόβος τῆς φτώχειας, τῆς στέρησης καί τῆς ἐξάρτησης ἀπό ἄλλους. Ὁ φόβος τῆς φτώχειας μπορεῖ ὡς μαστίγιο νά ὠθεῖ ἕναν ἄνθρωπο νά ἐργάζεται ἀδιάκοπα καί νά μὴ τόν ἀφήνει νά τοῦ διαφύγει καμιά εὐκαιρία νά κερδίσει χρήματα. Ὁ ἀμυντικός χαρακτήρας αὐτῆς τῆς ὁρμῆς φαίνεται ἀπό τήν ἀνικανότητα τοῦ ἀνθρώπου νά χρησιμοποιοῦν τά χρήματα πού ἔχει κερδίσει, γιά νά πολαύσει κάτι στή ζωή του.

(συνεχίζεται)

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΧΙΟΥ, ΨΑΡΩΝ & ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ

1912-2012. ΕΝΑΣ ΑΙΩΝΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΧΙΟΥ

Σταθμοί και μνήμες από την οχτώ χιλιάδων χρόνων χιακή ιστορία

Δασκαλοπέτρα - Λατρεία της Πυθελής - «Σχολείο» του Ομήρου.
Νομόγραμμα της Χίου με τον Ομήρο.

Ψηφιδωτό
από τη Νέα Μονή της Χίου.

*Κι ἄργα ἔξοπισω κι ὁ ξανθὸς Μενέλαος
ἐρχόταν καὶ μᾶς ἔφτασε στὴ Λέσβο νὰ μετροῦμε
τὸ μακρινὸ ταξίδι μας, ἂν ἀπ' τὴ Χιὸ ἀπὸ πάνω
νὰ πάμε τὴ βραχόσπαρτη, πρὸς τὰ Ψαρά, ἔχοντάς την
ζερβά μας, ἢ νὰ πιάσουμε τὴ Χιὸ ἀπ' τὸ κάτω μέρος,
κοντὰ στ' ἀνεμοσάλευτο τοῦ Μίμα τ' ἀκρωτήρι.*

Ὅμηρου Ὀδύσσεια, γ', 167-170. Μετ. Ζ. Σιδέρη

*«Ἀναλαβόντες αὐτὸν (τὸν Παῦλον)
ἤλλομεν εἰς Μυτιλήνην
κάκειθεν ἀποπλεύσαντες τὴ ἐπιούσῃ
κατηντήσαμεν ἀντικρὺ Χίου,
τῇ δὲ ἐτέρα παρεβάλομεν εἰς Σάμον».*

Πράξεις τῶν Ἀποστόλων Κ, 14-15

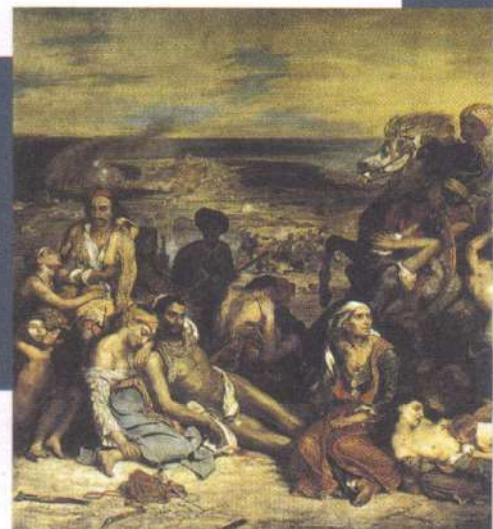
Δακτυλιόλιθος
ἀπὸ τὴ Χιὸ,
5ος αἰ. π.Χ.
ΜΟΥΣΕΙΟ ΕΡΜΙΤΑΖ.

Ὁ βωμὸς τῶν Χίων.
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΔΕΛΦΩΝ.

Ἡ «Χιώτισσα Κόρη».
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΚΡΟΠΟΛΗΣ.

«Ἡ Σφαγὴ τῆς Χίου» τοῦ Ε. Ντελακρού.
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΟΥΒΡΟΥ.

Σταθμοί και μνήμες από την οχτώ

Τμήματα αγγείων με ανάγλυφη διακόσμηση από το σπήλαιο στο Άγιο Γάλας.

Χίος η πατρίδα του Ομήρου.
Πήλινη κεφαλή, 4ος αι. π.Χ.

Η Σφιγγα, έμβλημα της Χίου.
Νόμισμα, 4ος αι. π.Χ.

Σκύφος από ταφή στην πόλη της Χίου, 9ος αι. π.Χ.

Εμπορείος. Η τειχισμένη ακρόπολη με το ναό της Αθηνάς, το μέγαρο και την αγορά, 8ος-6ος αι. π.Χ.

ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΟΧΗ

ΑΦΙΞΗ ΙΩΝΩΝ

ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΜΥΚΗΝΑΙΩΝ

ΕΝΔΟΣΗ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ

6000 π.Χ.

1600

1100

950

330 μ.Χ.

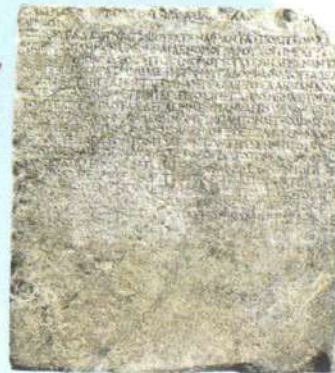

Προϊστορικά αγγεία από τον Εμπορείο.

Τμήμα πύθου με θαλάσσια θεά από την πόλη της Χίου, 6ος αι. π.Χ.

Κύλικα με επιγραφή από τον Εμπορείο, 7ος αι. π.Χ.

Επιγραφή με την Επιστολή του Μεγάλου Αλεξάνδρου προς τους Χίους, 332 π.Χ.

Άγαλμα Νίκης από την πόλη της Χίου, 2ος αι. μ.Χ.

Ευρήματα μυκηναϊκής εποχής από τον Εμπορείο.

Μικρή υδρία από το Λιθί, 6ος αι. π.Χ.

Το κρασί, κυριότερο εξαγωγικό προϊόν της αρχαίας Χίου.
Οξυπύθμενος αμφορέας μεταφοράς και νόμισμα.

Ψηφιδωτό δάπεδο ύστερης αρχαιότητας με παράσταση κυνηγιού από την πόλη της Χίου.

Στο ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΧΙΟΥ φυλάσσονται τα ευρήματα της αρχαιότητας.

Τάφος «Μακεδονικού τύπου» από την πόλη της Χίου και χρυσά στεφάνια, 2ος αι. π.Χ.

χιλιάδων χρόνων χιακή ιστορία

Άγιος Ισίδωρος

Γενουσιακό ανάγλυφο με τον Άγιο Γεώργιο να σκοτώνει το δράκοντα.

Το Κάστρο της Χίου. Επιχειρησιατική Έπιγραφή βασισμένη σε παλαιότερες απεικονίσεις.

Κάστρο «Πολιτικό» Ιουστινιάνι.

Σκοτεινή Φυλακή

ΣΤΕ ΤΗΝ ΚΡΟΙΣΙΝΗ ΤΑΥΤΗ ΦΥΛΑΚΗ
ΤΑ 1822 ΕΝΕΡΓΑΣΙΟΝ ΤΑ ΧΙΟΙ ΠΡΟ-
ΚΡΙΤΟΙ ΚΡΑΤΗΚΟΝΤΕΣ ΟΜΗΡΟΙ ΤΩΝ
ΤΟΥΡΚΩΝ ΚΑΙ ΟΥ ΤΑΥΤΗ ΤΩ 20 ΑΡΧΙΜΟΥ
1822 ΜΕΤΑ ΒΟΝΗΝ ΤΑΡΑΙ ΠΟΡΡΗΝ ΑΠΙΘΗ-
ΣΑΝ ΟΙ ΤΗΝ ΑΙΧΜΟΝ Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ
ΧΙΟΥ ΠΛΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΜΟΙ 40 ΚΑΙ ΥΠΟΜΕ-
ΝΑΝ ΤΩΝ ΜΑΡΤΥΡΩΝ ΥΠΕΡ ΠΙΣΤΕΩΣ
ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΩΣ ΘΝΑΤΩΝ

Παλιохριστιανικό κιαόκρανο και ενεπιγράφο ανάγλυφο Που αιώνα.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΕΠΟΧΗ

Μπορείς, Παλιохριστιανική Βασιλική με Βαπτιστήριο.

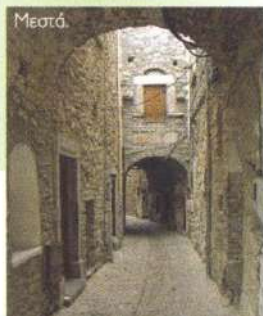
Λυχνάρι.

Νέα Μονή, 11ος αι.

Πυργί.

Μεσότα.

Περίβου στη Χίο. Έγχρωμο αντίγραφο από παλαιότερη απεικόνιση.

Ανάβατος.

Κάστρο Απολλίνων, Αρμόλια.

ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑ

1346

ΓΕΝΟΥΑΤΟΚΡΑΤΙΑ

1566

Σφραγίδα Δημογεροντίας Χίου.

1822

Σφραγές.

1881 1912

Σεισμοί.

Εις μνημόσυνον των 5.000 θυμάτων των φοβερών σεισμών.

Πουγγί.

Ο ηρωοποιητής Κανάρης.

Το Λυμνάσιο της Χίου.

Βιβλιοθήκη Χίου «Κοραΐς»

«Η πρώτη Διοικήσις Ἑλληνικῆς Σημαίας ἐπὶ τοῦ Διοικητηρίου Χίου»

Στις 11 Νοεμβρίου 1912, σήμερα της γιορτῆς των πολιούκων Ἀγίων Βικτωρίων, ο Ἑλληνικός Στρατός ὑψωσε τη σημαία στο Διοικητήριο της Χίου και ο Μητροπολίτης Ἱερώνυμος Γοργίας εἴψαλε τη δοξολογία στον Ἱερό Μητροπολιτικό Ναό.

Η ΧΙΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗ

1912

Λιθογραφία με τὴν ἀπόβαση του Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ στο Κοντάρι της Χίου.

1922

Πρόσφυγες στην πλατεία της Χίου. Φωτ. Π. Παπακαζιζάκης.

1940-1944

Μνημεῖο στο Κοντάρι, ὅπου οὖι Γερμανοὶ κατακτητὲς εκτελοῦσαν τοὺς Ἑλληνας πατριώτες.

Το καμπαναριό της Παναγίας Κοκοροβιλιάς στον Κάμπο της Χίου.

Πίνακας Ἀρ. Πύκα, Ναυτικό Μουσείο Χίου.

Ναυτιλία, ἡ ἔνδοξη πατροπαράδοτη χιακὴ δραστηριότητα.

Ο Οἰκουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαῖος εὐλογεῖ τὰ μαστιχοδέντρα.

Μαστίχα, τὸ πολύτιμο προϊόν της χιακῆς γῆς.

Ἀπὸ τὴ βοτσαλιτῆ αὐλὴ τοῦ «Γυμνασίου Χίου».

Χώρα τῆς μεγαλοουργίας Χίου, ἔνδοξος, πλουσία, σύμβολόν τῆς αἰεὶ πλοῦτος, τέχνη καὶ ἐλευθερία.

Σ. Μαρκανάς, Χιάς

ΟΥΣΙΣ ΤΗΣ ΚΑΘΙΕΡΩΣΗΣ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΧΩΡΩΝ
ΣΤΗΝ ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ
ΚΑΙ Η ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

*
Πρωτοπρεσβύτερος Σπυρίδων Λόντος
Υποψήφιος Δρ. Θεολογίας Ε.Κ.Π.Α.

Εισήγηση στην Ημερίδα: « Η Ακολουθία τῶν Ἐγκαινίων Ναοῦ, Ἱστορικο-
Λειτουργική προσέγγιση»

Ι.Μονή Ὁσίου Λουκᾶ Βοιωτίας, Τρίτη 15 Μαΐου 2012)

Α'

Στή συνείδηση τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος ἡ Παλαιὰ Διαθήκη ἀποτελεῖ τυπολογική μαρτυρία τῆς πίστεως. Πάλιν καί πολλάκις τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας καί οἱ ἀκολουθίες πλουτίζονται ἀπό τὸ ἀπόσταγμα τῆς γνώσεως, πού ἐμφυλάσσεται στό ἱερό κείμενο τῆς πρώτης Ἐκκλησίας, προτοῦ δηλαδή ἀκόμη γίνει κτῆμα ἐς κοινὸν ἡ Καινὴ Διαθήκη. Ἡ στερρὴ αὐτὴ ἀντίληψη ὁδήγησε τοὺς ἀρχαίους Πατέρες καί ὑμνογράφους στὴν ἐπιδαψίλευση τῶν λειτουργικῶν κειμένων, τὰ ὅποια σὲ σημαντικό βαθμὸ ἀπηχοῦν διηγήσεις γιὰ τὸν ἀρχαῖο Ἰσραήλ. Ἡ ἀντιδιαστολή τοῦ Νέου Ἰσραήλ εἶναι συχνὰ τὸ ἀκολουθούμενο μοτίβο, πού ἄλλοτε ἀναφέρεται σαφῶς, ἄλλοτε δὲ σιωπηρὰ ὑπαινίσσεται. Ἡ συζυγία αὐτὴ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης μὲ τὴ λειτουργικὴ παράδοση εἶναι ἐκδηλῆ. Μία μικρὴ ματιὰ τόσο στό Εὐχολόγιο τοῦ Σεραπίωνος Θμούεως, ὅσο καί σὲ ἀρχαιότατα ὁδοιπορικὰ τῆς Ἁγίας Γῆς, ὅπως τῆς Σιλβίας-Αἰθερίας, ἀρκεῖ γιὰ αὐτό. Ἀκόμη καί κατὰ τὴ λειτουργικὴ ἔνδυση, παραδείγματος χάρι ὁ ἱερουργὸς ἐκφέρει ἐνδύμενος τὸ ἐπιγονάτιο τὸ ψαλμικό: «περίζωσαι τὴν ῥομφαίαν σου ἐπὶ τὸν μηρόν σου...». Ἀντίστοιχες μαρτυρίες ἀπὸ τοὺς ἀρχαιότατους ἤδη χρόνους κομίζει ὁ ἅγιος Συμεὼν Θεσσαλονίκης, ἐνῶ ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον στὴν παρούσα συνάφεια ἔχει τὸ γεγονός, ὅτι κεντρικὴ θέση στὴν ἀκολουθία τῶν ἐγκαινίων κατέχει ἡ ἐνίοτε πεφροντισμένα μελισμένη ἀπόδοση 8 ψαλμικῶν, πού ἀπηχοῦν τὴ σχετικὴ θεολογία τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ ἀκολουθία τῶν Ἐγκαινίων Ἱερῶν Ναῶν ἐντάσσεται στίς δέλτους τῶν τυπικῶν διατάξεων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας καί ἔχει τίς καταβολές τῆς στὴν Παλαιὰ Διαθήκη. Κατὰ τὴν τελετὴ αὐτὴ ἐξαγνίζεται καί καθιερώνεται ἓνας χώρος, ὁ ὁποῖος ἐφεξῆς ἀποδίδεται στὴ λατρεία τοῦ Θεοῦ. Ὅπως χαρακτηριστικὰ σημειώνεται ἀπὸ τὸν Παναγιώτη Σκαλτοῦ, «στὴν τελετὴ αὐτὴ ἐξαγνίζεται καί καθαγιάζεται ἓνας ναὸς καί ἀπὸ ἀπλό

κτίσμα μεταβάλλεται σὲ οἶκο λατρείας καὶ προσευχῆς καὶ ἡ τράπεζά του σὲ ἱερό θυσιαστήριο καὶ ἁγία Τράπεζα».¹

Στὴ ἴδια συνάφεια, προτοῦ ὑπεισέλθουμε στὴν καθεαυτὸ ἑορτὴ τῶν Ἐγκαινίων στὴν Παλαιὰ Διαθήκη, ἀξίζουν μνείας τὰ ἱερά θυσιαστήρια καὶ οἱ ναοί-οικοδομήματα τοῦ ἀρχαίου Ἰσραήλ, γιὰ τὰ ὁποῖα πάντοτε ἐπιφυλασσόταν τελετὴ καθιέρωσης καὶ καθαγιασμοῦ, ἐνῶ σὲ κάθε περίπτωση βεβήλωσής τους, ἡ ἀποκατάσταση λειτουργίας τοῦ τόπου λατρείας συνοδευόταν ἀπὸ εἰδικὸ τυπικὸ.

Ὡς οἱ ἀρχαιότεροι χῶροι λατρείας ἀναφέρονται στὴν Παλαιὰ Διαθήκη τὰ Ὑψηλά. Τὰ βαμῶθ, ὅπως ἀναφέρονται στὸ πρωτότυπο κείμενο, φαίνεται νὰ εἶναι γνωστὰ στὸν εὐρύτερο Μεσογειακὸ χῶρο, καθὼς ὁμόρριζοι ὄροι παρουσιάζονται στὶς κύριες γλῶσσες τῆς ἀρχαίας Ἑγγύς Ανατολῆς,² καὶ νὰ διαδραμάτισαν σπουδαῖο ρόλο στὴ θρησκευτικὴ ζωὴ ἐνὸς σημαντικοῦ τμήματος τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Παλαιστίνης κατὰ τὴ διάρκεια τῆς βιβλικῆς περιόδου. Τὰ βαμῶθ, ἢ ὅπως ἀπαντοῦν στὴ μετάφραση τῶν Ο' σὲ ἐκκλησιαστικούς ὕμνους, τὰ ὑψηλά, ἀποτέλεσαν λατρευτικούς χώρους, ποὺ καθιερώνονταν σὲ ἐπιβλητικὰ ὑψώματα τῆς Παλαιστινιακῆς ὑπαίθρου, ἄλλοτε ἐντὸς καὶ ἄλλοτε ἐκτὸς τῶν τειχῶν τῆς πόλεως, σὲ ὀρισμένες δὲ περιπτώσεις καὶ σὲ χαμηλὲς πεδιάδες. Ἐκεῖ, ὅπως μαρτυρεῖται, ὁ λαὸς τοῦ Ἰσραήλ ἐκτελοῦσε τὴ λατρεία τοῦ Γιαχβὲ πρὶν τὴν οἰκοδόμησι τοῦ Ναοῦ στὸ ὄνομα τοῦ Γιαχβὲ ἀπὸ τὸ Σολομώντα.³

Στοὺς ἱεροὺς αὐτοὺς χώρους διακρίνονται ἀνάμεσα στὰ ἄλλα ἀντικείμενα γιὰ τὴν τέλεση τῆς καθημερινῆς λατρείας οἱ βωμοὶ ἢ τὰ θυσιαστήρια. Ὁ Καθηγητὴς Ἡλίας Οἰκονόμου ὀρίζει τὸ θυσιαστήριον ὡς τόπο πραγματοποιήσεως αἱματηρῆς καὶ ἀναίμακτης θυσίας καὶ χαρακτηρίζει τὸ κέντρο τῆς λατρείας στὴ θρησκεία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.⁴

Διακρίνονται δύο κύριοι τύποι βωμῶν. Ὁ μικρὸς, δηλαδὴ τὸ θυσιαστήριον θυμιάματος, καὶ ὁ μεγάλος, δηλαδὴ τὸ θυσιαστήριον ὀλοκαυτωμάτων. Τὸ θυσιαστήριον τῶν ὀλοκαυτωμάτων ταυτίζεται μὲ ἐκεῖνο ποὺ κατασκεύασε ὁ Μωυσῆς καὶ ἐντάσσεται στὰ λατρευτικὰ

1. Π. Σκαλτσῆ, «Ἡ τελετὴ τῶν Ἐγκαινίων», *Ἡ ὁδός*, 20 (Ἰανουάριος-Ἀπρίλιος 2011) 3.

2. Γιὰ τὸν ἀκκαδικὸ, οὐγαριτικὸ καὶ μωαβιτικὸ ὄρο, βλ. Ν. Ὀλυμπίου, *Τὸ Βαμὰ ὡς χῶρος λατρείας στὸ ἀρχαῖο Ἰσραήλ*, Ἀθήνα 1991, σ. 41-47 καὶ 55-61.

3. Ν. Ὀλυμπίου, *Τὸ Βαμὰ ὡς χῶρος λατρείας στὸ ἀρχαῖο Ἰσραήλ*, σ. 81-83 καὶ 302.

4. Ηλ. Οἰκονόμου, *Παραδόσεις ἀρχαιολογίας τῆς Παλαιστίνης καὶ Βιβλικῆς Θεσμολογίας*, Ἀθήνα 1992, σ. 371.

ἀντικείμενα τῆς Σκηνῆς τοῦ Μαρτυρίου.⁵ Ἀντίστοιχο θυσιαστήριο εἶχε πρῶτα ἀνοικοδομήσει καὶ ὁ Ἀβραάμ κάτω ἀπὸ τὴ «Δρυ Μωρέ» στὴ Συχέμ, ὅπου δέχθηκε τὴν πρώτη ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ. Τὸ κείμενο συναφῶς ἀναφέρει: «καὶ ὤφθη Κύριος τῷ Ἀβραάμ καὶ εἶπεν αὐτῷ· τῷ σπέρματί σου δώσω τὴν γῆν ταύτην· καὶ ὠκοδόμησεν ἐκεῖ Ἀβραμ θυσιαστήριον Κυρίῳ τῷ ὀφθέντι αὐτῷ».⁶ Ἐκτοτε ἡ ἱερὰ περιοχὴ τῆς Συχέμ ἀποτελεῖ συνεχὴ τρόπο λατρείας, καθὼς ἐκεῖ μαρτυρεῖται ἡ θυσία στὸν Γιαχβὲ ἀπὸ τὸν πατριάρχη Ἰακώβ. Ἡ βιβλικὴ αὐτὴ μαρτυρία, γιὰ τὴν καθιέρωση συγκεκριμένων τόπων λατρείας, ποὺ καθιερώνονταν ἀπὸ γενιὰ σὲ γενιὰ, ἐπιβεβαιώθηκε καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχαιολογικὴ σκαπάνη, ὅπως ἔδειξε καὶ στὴ διατριβὴ τοῦ Ὁ Καθηγητῆς Νικόλαος Ὀλυμπίου. Εἰδικὰ ὡς πρὸς τὴ Συχέμ, ποὺ ἀποτελέσασε ἀντικείμενο μελέτης τῆς Διπλωματικῆς ἐργασίας Μάστερ μου, τέλος θὰ πρέπει νὰ σημειώσω ὅτι παρὰ τὴν δρυ Μωρέ ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ τοποθέτησε ἓνα μέγα λίθο ὡς σημεῖο τῆς συνθήκης τοῦ Θεοῦ μὲ τις δώδεκα φυλὲς κατὰ τὴν εἴσοδό τους στὴ Γῆ τῆς Ἐπαγγελίας.

Βέβαια ἐκτὸς ἀπὸ τὴ Συχέμ, ἱεροὶ χῶροι καθιερώθηκαν καὶ ἀλλοῦ. Ἔτσι στὴ Βεερσέβα, ποὺ ὀφείλει τὴν ὀνοματοδοσίαν της στὸν Ἀβραάμ, ὅταν ἔκανε διαθήκη (εἰρηνικὴ θυσία) μετὰ τὴ συμφιλίωσή του μὲ τὸν Ἀβιμέλεχ, τὴν ἐξόρυξη φρέατος καὶ τὴν ἐκχώρηση ἑπτὰ ἀμνάδων,⁷ καὶ ὁ Ἰακώβ ἔστησε θυσιαστήριον, καθὼς «ὤφθη αὐτῷ ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ καὶ εἶπεν· ἐγὼ εἰμὶ ὁ Θεὸς Ἀβραάμ τοῦ πατρός σου· μὴ φοβοῦ, μετὰ σοῦ γάρ εἰμι καὶ εὐλογήσω σε καὶ πληθυνῶ τὸ σπέρμα σου δι' Ἀβραάμ τὸν πατέρα σου· καὶ ὠκοδόμησεν ἐκεῖ θυσιαστήριον καὶ ἐπεκαλέσατο τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου».⁸ Ἐν συνεχείᾳ λαμβάνει ἐντολὴ ἀπὸ τὸ Θεὸ νὰ κατοικήσῃ στὴ Βαιθήλ καὶ νὰ στήσῃ θυσιαστήριον, καθὼς «εἶπε ὁ Θεὸς πρὸς Ἰακώβ· ἀναστὰς ἀνάβηθι εἰς τὸν τόπον Βαιθήλ καὶ ποιήσον ἐκεῖ θυσιαστήριον τῷ θεῷ τῷ ὀφθέντι σοι...».⁹ Ἐκεῖ ὁ Ἰακώβ τοποθετεῖ μία Ματσεμπά, τὴ χριεὶ μὲ λάδι καὶ ὑπόσχεται νὰ κτίσῃ θυσιαστήριον, ὅπου θὰ ἀφιερῶσιν τὸ ἓνα δέκατο τῶν εἰσοδημάτων του.¹⁰

Κανένα ὅμως ἱερὸ δὲν προβάλλεται τόσο στὴν Παλαιὰ Διαθήκη, ὅσο ἡ Σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου ἢ τῆς Συναντήσεως, ὅπου καὶ ὁ τόπος ἐντεύξεως τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ μὲ τὸν «καθήμενο ἐπὶ τῶν χερουβείμ». Ἡ

5. Ν. Ὀλυμπίου, *Τὸ Βαμὰ ὡς χῶρος λατρείας στὸ ἀρχαῖο Ἰσραήλ*, σ. 302.

6. Γεν. 12:7.

7. Γεν. 21:30-32.

8. Γεν. 26:24-25.

9. Γεν. 35:1.

10. Ἡλ. Οἰκονόμου, *Παραδόσεις ἀρχαιολογίας τῆς Παλαιστίνης καὶ Βιβλικῆς Θεσμολογίας*, σ. 157.

εικόνα αυτή που άπαντᾶ ἔκτυπη σὲ πλείστες ὅσες ἐκδηλώσεις στὴ χριστιανικὴ λατρεία, καθιστᾶ τὰ ἱερά ἀντικείμενα τῆς Σκηνῆς τύπους τῆς. Ἔτσι, ἐνῶ ἀντίστοιχες μαρτυρίες γιὰ τὴν καθιέρωση θυσιαστηρίων μνημονεύονται σὲ διάφορες ἐποχές, ὅπως παραδείγματος χάριν ἀπὸ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, ὅταν πρότερα ἔστησε δώδεκα λίθους γιὰ τὴν ἐγκατάσταση τῶν δώδεκα φυλῶν στὴ Γῆ τῆς Ἐπαγγελίας, ὅσο καὶ ἀπὸ τὸν Σαοὺλ μετέπειτα, ἀποτελεῖ ἡ Σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου ἰδιότυπο ἱερό, τὸ ὁποῖο κατασκευάσθηκε σύμφωνα μὲ τὶς ὁδηγίες τοῦ ἴδιου τοῦ Γιαχβέ.¹¹ Ἔτσι, στὸ φορητὸ αὐτὸ ἱερό ὁ Θεὸς μποροῦσε νὰ «κατοικεῖ» συνεχῶς ἀνάμεσα στὸ λαό, τὸν ὁποῖο ὠδηγοῦσε μέσα ἀπὸ τὴν ἔρημο.¹²

Ὡς πρὸς δὲ τὴν καθιέρωση τὸ ἱερὸ οἶκημα, πού φιλοξενοῦσε τὴν Κιβωτὸ τῆς Διαθήκης καὶ ἦταν ἀφιερωμένο στὴν καθημερινὴ λατρεία τοῦ Θεοῦ, εἶχε κατὰ τὸν Ἀπόστολο Παῦλο, «δικαιώματα λατρείας»¹³ καὶ ἀγιάσθηκε ἀπὸ τὸν Μωυσῆ, σύμφωνα μὲ τὴν ἐπιταγὴ τοῦ Θεοῦ: «καὶ λήψη τὸ ἔλαιον τοῦ χρίσματος καὶ χρίσεις τὴν σκηνὴν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς καὶ ἔσται ἁγία. Καὶ χρίσεις τὸ θυσιαστήριον τῶν καρπωμάτων καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ».¹⁴ Τὸ χωρίο παραπέμπεται ἐν προκειμένῳ ἐπὶ μακρόν, καθὼς προβάλλει ὁ τελετουργικὸς χαρακτήρας τῆς ἀφήγησης.¹⁵

Ὁ πρῶτος κρῖκος τῆς ἀλυσίδας, πού συνδέει τὴ λατρεία στὴν Ἐξοδο μὲ τὴ λατρεία στὴν προσδοκοῦσα τὴν νέα Ἐξοδο Ἐκκλησία, συνδέει τὴ Σκηνὴ τῆς Συναντήσεως μὲ τὴν ἀνοικοδόμηση τοῦ ὑπέρλαμπρου Ναοῦ στὴν Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ τὸ Σολομώντα. Εἶναι γνωστὰ τὰ γεγονότα, πού διεμείφθησαν, ὅταν ὁ Θεὸς δὲν ἐπέτρεψε στὸν βασιλιὰ Δαυὶδ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ ἔργου, ὅταν ἐκεῖνος δυσανασχετοῦσε, πῶς ὁ Θεὸς κατοικεῖ σὲ ξύλινο οἶκημα, ἐνῶ ἐκεῖνος ἀναπαύεται σὲ πολυτελῆ ἐνδιαίτηματα. Πράγματι ὁ Θεὸς διὰ τοῦ προφήτου Ναθάν ἐπέτρεψε στὸν Σολομώντα τὴν ἀνοικοδόμηση ναοῦ, γιὰ τὸν ὁποῖο χρησιμοποιοῦνταν τὰ πλουσιώτερα ἀγαθὰ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Σὲ αὐτὸ ἴσως τὸ γεγονὸς θὰ πρέπει νὰ ἀποδώσουμε καὶ τὸ ἔθος τῆς Ἐκκλησίας νὰ κοσμεῖ μεγαλόπρεπα τοὺς χώρους λατρείας, ὄχι γιὰ κομπασμὸ, ὅπως πειρασμικὰ σήμερα

11. Ηλ. Οικονόμου, *Ἀρχαιολογία καὶ Θεσμολογία τῆς Βιβλικῆς Παλαιστίνης*, Αθήνα 2004, σ.159.

12. «Σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου», *Λεξικὸ Βιβλικῆς Θεολογίας*, ἐκδ. Ἄρτος Ζωῆς, Αθήνα 1980, σ. 682.

13. Ἐβρ. 4:1.

14. Ἐξ. 40:7-9.

15. Περισσότερα σχετικὰ, βλ. Π. Σκαλτῆ, «Ἡ τελετὴ τῶν ἐγκαινίων», *Ἡ ὁδός*, 20 (Ἰανουάριος-Ἀπρίλιος 2011) 3.

συνηθίζεται να λέγεται, αλλά ως αφιέρωση στον Κύριο τῶν Δυνάμεων καὶ ἐκδήλωση σεβασμοῦ στὴν ἔλευσή του. Ἄλλωστε κάθε Κυριακὴ ὁ χορὸς ἀναφωνεῖ «Ἅγιος, Ἅγιος, Ἅγιος Κύριος Σαβαώθ, πλήρης ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ τῆς δόξης σου, Ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου». Ἐνδεικτικὰ ἀναφέρουμε τὴ συμφωνία ποὺ σύναψε ὁ Σολομώντας μὲ τὸν βασιλιὰ τῆς Τύρου Χιράμ, ὥστε νὰ ἐξασφαλίσει ἄσπητη ξυλεία, ποὺ εὐρισκόταν πλούσια στὴν κοιλάδα Μπεκὰ τοῦ Λιβάνου. Αὐτὸ τὸ γαυρίαμα τοῦ θεοκρατούμενου ἔθνους, ποὺ γιὰ 400 χρόνια ἀποτελοῦσε τὸ Ναὸ στὴν πρωτεύουσα Ἱερουσαλήμ κατέστρεψε ὁ βασιλιὰς τῆς Βαβυλώνας Ναβουχοδονόσωρ, ποὺ ὀδήγησε τοὺς ἐκλεκτοὺς τοῦ Ἰσραὴλ στὴν αἰχμαλωσία¹⁶.

Αξίζει γιὰ μία ἀκόμη φορὰ νὰ ἐπιμείνουμε στὴν καθιέρωση τοῦ Ναοῦ, ποὺ ἔχει κέντρο του τὴν Κιβωτὸ τῆς Διαθήκης: «ἄφοδόμεθα τὸν οἶκον τῷ ὀνόματι Κυρίου Θεοῦ Ἰσραὴλ, καὶ ἐθέμην ἐκεῖ τόπον τῆς κιβωτῶ, ἐν ἧ ἔστιν ἐκεῖ διαθήκη Κυρίου, ἣν διέθετο Κύριος μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν ἐν τῷ ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ τῆς Αἰγύπτου¹⁷. Ὡστόσο ἡ καθιέρωση τῆς Σκηνῆς τοῦ Μαρτυρίου ἢ τοῦ Ναοῦ ἀργότερα δὲν σήμαινε τὴν ὀριστικὴ ἐγκατάλειψη τῶν «ὑψηλῶν». Ὁ Σολομώντας ἐχρίσθη βασιλιὰς ἀπὸ τὸν ἱερέα Σαδώκ καὶ τὸν προφήτη Νάθαν παρὰ τὴν πηγὴ Γιών στις ὑπῤωρειες τῆς Ἱερουσαλήμ¹⁸, ἐνῶ μετὰ τὴν καθιέρωση τοῦ ναοῦ ὁ Σολομὼν «ἔθυσε θυσίαν ἐνώπιον Κυρίου», «ἐνεκαίνισεν τὸν οἶκον Κυρίου» καὶ «ἠγίασε τὸ μέσον τῆς αὐλῆς τὸ κατὰ πρόσωπον τοῦ οἴκου Κυρίου» προβαίνοντας στις ἴδιες πατροπαράδοτες ἐνέργειες: «ἐποίησεν ἐκεῖ τὴν ὀλοκαυτωσιν», δηλαδὴ προσέφερε θυσία καὶ κατέκαυσε τὰ προσφερθέντα.¹⁹

(συνεχίζεται)

16. Κ.Καλλινίκου, *Ὁ χριστιανικὸς Ναὸς καὶ τὰ τελούμενα ἐν αὐτῷ*, σ. 12-13.

17. Γ' Βασ. 8:20-21.

18. Γ' Βασ. 1:33-35.

19. Γ' Βασ. 8:62-64.

Τό μεγαλειό τῆς συγχωρήσεως

Τοῦ Θεολόγου κ. Αβραάμ Κοκάλη

Α'

Ἡ ἀγάπη πάντοτε συγχωρεῖ

Ἡ παραβολή τῶν μυρίων ταλάντων προβάλλει μία ἐξαίρετη ἀρετή, τή συγχωρητικότητα. Προβάλλει ἕνα μεγάλο προνόμιο τῶν χριστιανῶν, πού μᾶς δίνει τή δυνατότητα νά γινόμαστε ὅμοιοι μέ τόν Θεό, ὅσο μᾶς εἶναι ἀνθρωπίνως δυνατόν. Ἀφορμή γιά τήν Παραβολή ἔδωσε ὁ ἀπόστολος Πέτρος, ὁ ὁποῖος πλησίασε τόν θεῖο Διδάσκαλο καί τόν ρώτησε: Μέχρι πόσες φορές θά μοῦ φταιῖξει ὁ ἀδελφός καί θά τόν συγχωρήσω; Εἶναι ἀρκετό ἕως ἑπτά φορές; Προφανῶς ἦταν ἐπηρεασμένος ἀπό τήν ἰουδαϊκή παράδοση πού ἔλεγε ὅτι μέχρι τρεῖς φορές ἐπιτρέπεται νά συγχωροῦμε αὐτούς πού μᾶς ἔφταιξαν. Ὁ ἴδιος εἶχε ὅλη τήν καλή διάθεση νά συγχωρήσει καί περισσότερες φορές. Παρατηροῦν οἱ ἱεροί ἐρμηνευτές ὅτι ὑπερδιπλασιάζοντας τόν ἀριθμό ἀπό τρεῖς φορές σέ ἑπτά «ἐνόμιζε μέγα τι λέγειν», ὅτι ἀποδεικνύεται «μεγαλοψυχότατος». Ἴσως περιμένε νά ἀκούσει καί κάποιον ἐπαινετικό λόγο ἀπό τόν Χριστό γιά τίς καλές προθέσεις του.

Ὁ Χριστός τοῦ ἀπάντησε ὅτι ἡ ἀγάπη πάντοτε συγχωρεῖ. Δέν σοῦ λέω νά τόν συγχωρήσεις ἕως ἑπτά φορές, «ἀλλ' ἕως ἑβδομηκοντάκις ἑπτά». Ἡ φράση «ἑβδομηκοντάκις ἑπτά» δέν ἐρμηνεύεται ἑβδομήντα ἑπτά φορές, ἀλλά ἑβδομήντα φορές τό ἑπτά, δηλαδή ἀναρίθμητες φορές.

Ἐξηγεῖ ὁ αὐθεντικός ἐρμηνευτής τῶν ἀγίων Γραφῶν ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ὅτι τό «ἑβδομηκοντάκις ἑπτά» δέν ὀρίζει κάποιον ἀριθμό, ἀλλά ἐννοεῖ τό ἄπειρο, τό συνεχές, τό παντοτεινό. Ὅπως τό «μυριάκις δόξα σοι» δέν ἐρμηνεύεται δέκα χιλιάδες φορές, ἀλλά ἀμέτρητες φορές, ἔτσι καί τό «ἑβδομηκοντάκις ἑπτά» δέν ἐρμηνεύεται τετρακόσιες ἐνενήντα φορές, ἀλλά ἀπεριόριστες. Δέν χρειάζεται νά μετράμε πόσες φορές μᾶς ἔφταιξε ὁ ἀδελφός. Ὅσες φορές κι ἂν μᾶς ἔφταιξε, πάντοτε νά τόν συγχωροῦμε. «Ὅσάκις ἂν πταίσας μετανοῇ (ὁ ἀδελφός σου), συγχώρει αὐτόν». Ἀπεριόριστη συγχωρητικότητα! Συγγνώμη χωρίς ὄρια!

Ἀλλά καί ἡ παραβολή τῶν μυρίων ταλάντων, πού ὁ θεῖος Διδάσκαλος εὐθύς ἀμέσως διηγήθηκε στούς ἀκροατές Του (Ματθ. ιη' 23-35), ἀποδεικνύει πολύ παραστατικά ὅτι ἡ συγγνώμη μας στούς ἀδελφούς πού μᾶς ἔφταιξαν πρέπει νά εἶναι ἀπεριόριστη. Ἀγάπη χωρίς ὄρια!

Ἡ παραβολή τῶν μυρίων ταλάντων

Εἶναι γνωστή ἡ παραβολή τῶν μυρίων ταλάντων. Ἐνας βασιλιάς θέλησε νά λογαριασθεῖ μέ τούς δούλους, στούς ὁποίους ἀνέθεσε τή διαχείριση τῶν φόρων καί εἰσπραξέων του. Καθώς πραγματοποιοῦσε τόν ἔλεγχο, οἱ ὑπεύθυνοι τῆς οἰκονομίας τοῦ βασιλικοῦ οἴκου τοῦ ἔφεραν ἕναν δοῦλο πού χρωστοῦσε δέκα χιλιάδες τάλαντα.

Στήν ἀρχαιότητα ὑπῆρχαν πολλῶν εἰδῶν τάλαντα, τό ἑλληνικό ἢ «ἀττικό», τό αἰγυπτιακό, τό βαβυλωνιακό, τό ρωμαϊκό τάλαντο. Στήν Καινή Διαθήκη ὑπονοεῖται τό βαρῦ βαβυλωνιακό τάλαντο πού ζύγιζε 58 κιλά καί 900 γραμμάρια. Αὐτό σημαίνει ὅτι τά δέκα χιλιάδες τάλαντα ζύγιζαν 580900 κιλά ἀσήμι ἢ χρυσάφι πού ἂν ἐξαργυρωθοῦν ἀποδίδουν τεράστιο χρηματικό

ποσό. Τό τεράστιο αυτό ποσό ό δοῦλος τό εἶχε εισπράξει από φόρους, ἀλλά δέν τό κατέθεσε στό βασιλικό ταμείο. Τό καταχράστηκε.

Από τόν ἔλεγο πού διενεργήθηκε, τό σκάνδαλο ἀποκαλύφθηκε κι ό δοῦλος βρέθηκε κατηγορούμενος.

Αὐστηρή, ἀλλά δίκαιη βγήκε από τό στόμα τοῦ βασιλιά ἡ καταδικαστική ἀπόφαση. Ἔδωσε ἐντολή νά τόν πουλήσουν μαζί μέ τή γυναίκα του καί τά παιδιά του καί ὅλα τά ὑπάρχοντά του, γιά νά ἐξοφληθεῖ μέρος τοῦ χρέους του. Στό ἐξῆς ὅλα τά μέλη τῆς οικογενείας του θά ἦσαν σκλάβοι. Ἄλλοῦ αὐτός, ἄλλοῦ ἡ γυναίκα του, ἄλλοῦ τά παιδιά του!

Ό δοῦλος μόλις συνειδητοποίησε τόν κίνδυνο πού διέτρεχε, ἐπικαλέστηκε τήν εὐσπλαχνία τοῦ βασιλιά, τήν ἀγαθότητά του, τούς οἰκτιρμούς καί τό ἔλεός του. Ἔπεσε στά πόδια του καί τόν προσκύνησε λέγοντας: Δεῖξε μου μακροθυμία, δῶσε μου παράταση χρόνου, περιμένε με λίγο ἀκόμη καί θά προσπαθήσω νά ἐξοφλήσω ὅλα ὅσα σοῦ χρωστῶ. Ό βασιλιάς τόν σπλαχνίστηκε καί τοῦ χάρισε ὅλο τό χρέος. «Ἀπέλυσεν αὐτόν καί τό δάνειον ἀφήκεν αὐτῷ». Τόν ἄφησε νά πάει στό καλό, γιά νά μή διαλυθεῖ τό σπίτι του, ἀλλά νά χαίρονται κι αὐτός καί ἡ γυναίκα του καί τά παιδιά του.

Ό δοῦλος βγαίνοντας χαρούμενος από τό παλάτι, συνάντησε στήν αὐλή τῶν ἀνακτόρων ἕναν σύνδουλό του πού συνυπηρετοῦσαν στήν ἴδια ἐργασία. Θυμήθηκε ὅτι τοῦ χρωστοῦσε ἑκατό δηνάρια, ποσό μηδαμινό μπροστά στά δέκα χιλιάδες τάλαντα. Ἐνα τάλαντο ἰσοδυναμοῦσε μέ ἔξι χιλιάδες δηνάρια. Συγκρίνοντας τά δύο ποσά διαπιστώνουμε ὅτι ό πρῶτος δοῦλος χρωστοῦσε στόν κύριό του ἐξῆντα ἑκατομμύρια δηνάρια, ἐνῶ ό δεύτερος δοῦλος χρωστοῦσε στόν σύνδουλό του μόνο ἑκατό δηνάρια, ποσό ἑξακόσιες χιλιάδες φορές μικρότερο από τό ποσό πού ὀφειλε ό πρῶτος δοῦλος στόν κύριό του. Ἡ, ἂν θέλουμε νά δοῦμε τή διαφορά μέ ἡμερομίσθια, τό ἡμερομίσθιο τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦταν ἕνα δηνάριο, ὅπως ὑπονοεῖται στήν παραβολή τοῦ καλοῦ Σαμαρείτου. Αὐτό σημαίνει ὅτι ό δεύτερος δοῦλος χρωστοῦσε στόν σύνδουλό του ἐκδούλευση ἑκατό ἡμερομισθίων, ἐνῶ ό πρῶτος δοῦλος χρωστοῦσε στόν κύριό του ἐκδούλευση ἐξῆντα ἑκατομμυρίων ἡμερομισθίων. Εἶναι τεράστια ἡ διαφορά μεταξύ τῶν δύο ὀφειλῶν. Καί ὅμως! Ό πρῶτος δοῦλος ἀπαιτοῦσε από τόν σύνδουλό του νά τοῦ δώσει ἀμέσως τά ὀφειλόμενα. Τόν ἔπιασε από τό λαίμο καί ἀπειλοῦσε νά τόν πνίξει λέγοντας μέ ὑψωμένη φωνή: Ἐόφλησέ μου ἀμέσως ὅλα ὅσα μου χρωστᾶς.

Ἀλλά κι ό σύνδουλός του ἦταν ἀδύναμος νά ἐξοφλήσει τά ὀφειλόμενα κι ἐπικαλέστηκε τήν εὐσπλαχνία τοῦ συναδέλφου του. Ἔπεσε στά πόδια του καί τόν παρακάλεσε λέγοντας: «Μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί καί ἀποδώσω σοι». Δῶσε μου λίγη παράταση χρόνου καί θά προσπαθήσω νά σοῦ ἐπιστρέψω τά χρήματα πού σοῦ χρωστῶ.

Τί φυσικότερο ό εὐεργετημένος δοῦλος νά ἔκαμνε κάτι ἀνάλογο μ' αὐτό πού ἔκανε πρίν από λίγο ό κύριός του! Νά εὐεργετοῦσε κι αὐτός τόν σύνδουλό του, ἐφόσον κι ό ἴδιος πρίν από λίγο τόσο πολύ εὐεργετήθηκε! Ἀλλά ό εὐεργετημένος δοῦλος δέν ἔδειξε μεγαλοψυχία. Ἔσυρε τόν σύνδουλό του στό δικαστήριο καί τόν ἔριξε στή φυλακή γιά ἑκατό δηνάρια.

Τό λυπηρό συμβάν δέν πέρασε άπαρατήρητο. Ἡ άπάνθρωπη συμπεριφορά τοῦ πονηροῦ δούλου ἔκανε κακή αἴσθηση καί σχολιάστηκε δυσμενῶς. Ἡ εἶδηση ἔφθασε στό βασιλιά, ὁ ὁποῖος τόν κάλεσε σέ άπολογία λέγοντας: «Δοῦλε πονηρέ», σοῦ χάρισα ὄλο ἐκεῖνο τό χρέος, ἐπειδή μέ παρεκάλεσες. «Οὐκ ἔδει καί σέ ἐλεῆσαι τόν σύνδουλόν σου, ὡς καί ἐγώ σέ ἠλέησα;» (Ματθ. ιη΄ 33). Δέν ἔπρεπε κι ἐσύ νά σπλαχνιστεῖς τόν σύνδουλό σου, ὅπως κι ἐγώ σπλαχνίστηκα ἐσένα; Ὅργισμένος τόν παρέδωσε στους βασανιστές, ὥσπου νά ξεπληρώσει τά ὀφειλόμενα.

Κατακλείοντας ὁ θεῖος Διδάσκαλος τήν Παραβολή προσέθεσε κι αὐτά τά βαρυσήμαντα λόγια. «Οὕτω καί ὁ πατήρ μου ὁ ἐπουράνιος ποιήσει ὑμῖν, ἐάν μή ἀφήτε ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπό τῶν καρδιῶν ὑμῶν τά παραπτώματα αὐτῶν» (Ματθ. ιη΄ 35). Ἔτσι θά κάνει καί σέ σᾶς ὁ Οὐράνιος Πατέρας μου, ἄν ὁ καθένας σας δέν συγχωρεῖ μ' ὄλη του τήν καρδιά τά παραπτώματα τοῦ ἀδελφοῦ του.

Ἡ μνησικακία εἶναι σατανοκίνητο πάθος

Γνωρίζουμε ποιός εἶναι ὁ βασιλιάς τῆς Παραβολῆς! Εἶναι «ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων καί κύριος τῶν κυριευόντων» (Α΄ Τιμ. στ΄ 15). Πόσο «οἰκτιρῶν καί ἐλεήμων» εἶναι ὁ Κύριος! Πόσο ἀρχοντικά καί φιλόανθρωπα φέρεται στόν πονηρό δούλο του! Τοῦ χαρίζει τό ὑπέρογκο χρέος τῆς ὀφειλῆς! Συγχωρεῖ ἐμᾶς, τά παιδιά του, πού ἁμαρτάνουμε καθημερινῶς καί εἴμαστε ὀφειλέτες μυρίων ταλάντων!

Ἐφόσον ὁ Κύριος τῶν κυρίων φέρεται μέ τόση ἀγάπη στά πλάσματά Του, τό ἴδιο καλούμαστε νά κάνουμε κι ἐμεῖς. Νά μιμούμαστε τό αἰώνιο πρότυπό μας, τόν Κύριο καί Θεό μας, καί νά συγχωροῦμε αὐτούς πού μᾶς ἔφταιξαν. Νά ἔχουμε πλατεῖα καρδιά καί νά ἐκδηλώνουμε φιλόανθρωπα αἰσθήματα στους ὁμοιοπαθεῖς συνανθρώπους μας. Νά μήν ἐνεργοῦμε ὅπως ὁ πονηρός δούλος τῆς Παραβολῆς. Νά μήν φερόμαστε σκληρά καί άπάνθρωπα. Δέν εἶναι φιλάδελφο νά ὀδηγοῦμε τούς συνανθρώπους μας στά δικαστήρια καί νά τούς ρίχνουμε στή φυλακή γιά ἕκατό δηνάρια.

Ἄλλά στήν πράξη συγχωροῦμε αὐτούς πού μᾶς ἔφταιξαν; Τούς δίνουμε τόπο νά χωρέσουν στήν καρδιά μας; Μήπως τούς κρατοῦμε σέ ἀπόσταση; Μήπως ἀφήνουμε τήν ἔχθρα νά δηλητηριάζει τήν ψυχή μας; Δυστυχῶς πολλές φορές συμβαίνει τό δεύτερο. Περνοῦν ἡμέρες, ἑβδομάδες, μῆνες, χρόνια κι ἐμεῖς ἔξακολουθοῦμε νά θυμόμαστε τήν ἀδικία πού ἔγινε σέ βάρος μας. Τή φέρνουμε στή σκέψη μας καί πικραινόμαστε. Κι ὅσο πιό πολύ πικραινόμαστε, τόσο περισσότερο φουντώνει μέσα μας ὁ πόθος τῆς ἐκδικήσεως.

Μερικές φορές προχωροῦμε καί σέ ἀκραῖες ἐνέργειες. Κάνουμε καί χειρότερα. Ἐκδηλώνουμε τόσο μεγάλη ἀποστροφή γι' αὐτούς πού μᾶς ἀδίκησαν, πού δέν θέλουμε οὔτε στά μάτια νά τούς βλέπουμε. Ζητοῦμε μέ δικαίωμα τήν ἀποκατάσταση τοῦ δικαίου. Τούς ἀπειλοῦμε μέ ὑψωμένη τή φωνή. Τούς σύρουμε βιαίως στά δικαστήρια. Περιπλεκόμαστε σέ ἀτελείωτες δικαστικές περιπέτειες.

Πόσο δουλικό καί μικροπρεπές εἶναι τό πάθος τῆς μνησικακίας! Εἶναι σατανοκίνητο πάθος. Ἐφόσον θέλουμε νά πάθει κακό ὁ ἀδελφός μας, εἶναι σάν νά θέλουμε νά τόν φονεύσουμε. Ὡς πρός τήν πρόθεση εἴμαστε φονεῖς. Ἡ

μνησικακία ισοδυναμεί με άνθρωποκτονία σύμφωνα με τόν λόγο τῆς Γραφῆς: «Πᾶς ὁ μισῶν τόν ἀδελφόν αὐτοῦ ἀνθρωποκτόνος ἐστί» (Α' Ἰωάν. γ' 15).

Ἡ μνησικακία κολάζει τόν ἄνθρωπο! Διώχνει τελείως τή Χάρη τοῦ Θεοῦ. Κι ὅταν ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἔρημος ἀπό Ἅγιο Πνεῦμα, ποιά ἐλπίδα σωτηρίας μπορεῖ νά ἔχει; Παρατηρεῖ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ὅτι τίποτε ἄλλο δέν γαμίζει τόσο πολύ τήν ψυχή μέ ἀκαθαροσία, ὅσο ἡ ὀργή πού συνεχῶς μένει μέσα (Εἰς τούς ἀνδριάντας ὁμιλία ΚΑ', ΕΠΕ 32, 633). Εἶναι ἀκάθαρτος ὁ μνησικακός ἄνθρωπος. Γι' αὐτό τόν ἀποστρέφεται ὁ ἅγιος Θεός. «Οὐδέν οὕτως ὁ Θεός μισεῖ καί ἀποστρέφεται ὡς ἄνθρωπον μνησικακόν καί διατηροῦντα ὀργήν», θά πει ὁ χρυσορρήμων Πατήρ (Εἰς τήν παραβολήν τοῦ τά μύρια τάλαντα ὀφείλοντος, ΕΠΕ 26, 20). Τίποτε δέν μισεῖ καί δέν ἀποστρέφεται τόσο πολύ ὁ Θεός, ὅσο τόν ἄνθρωπο πού εἶναι μνησικακός καί κρατάει στήν καρδιά του κακία κατά τοῦ ἀδελφοῦ. Ὁ Κύριος στήν παραβολή τῶν μυρίων ταλάντων τόν μνησικακο δούλο τόν ἀποκαλεῖ «πονηρό». Διότι κρατοῦσε ἔχθρα στήν καρδιά του κατά τοῦ συνδούλου του καί σέ δεδομένη περίσταση τοῦ ἐπιτέθηκε.

Τό μεγαλεῖο τῆς συγγνώμης

Ὅποιος ἀγαπᾷ ἀληθινά, δέν ἐνεργεῖ ὅπως ὁ πονηρός δούλος, ἀλλ' ὅπως ὁ βασιλιάς τῆς Παραβολῆς. Δέν κάνει κακό στούς ἄλλους, οὔτε θυμᾶται τό κακό πού τοῦ ἔκαναν. «Ἡ ἀγάπη οὐ λογίζεται τό κακόν» (Α' Κορ. ιγ' 5). Τό λησιμονεῖ. Συγχωρεῖ. Δίνει χῶρο στήν καρδιά του νά χωρέσει κι ὁ ἀδελφός. Πόσο μεγαλειῶδες εἶναι νά συγχωροῦμε αὐτούς πού μᾶς ἔφταιξαν! Ἡ συγγνώμη μᾶς ἀνεβάζει σέ ὕψη πνευματικοῦ μεγαλείου. Χαρίζει πνευματική ἀρχοντιά καί ἀνωτερότητα. Μᾶς βοηθεῖ νά φερόμαστε στούς συνανθρώπους μας ὅπως θά φερόταν ὁ Θεός. Μέ θεία συμπεριφορά!

Στήν ὁμιλία μας πού δημοσιεύεται στό ἔγκριτο περιοδικό τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Χίου, Ψαρρῶν καί Οἴνουσσῶν «ΚΑΤΑΡΤΙΣΙΣ» θά ἐξηγήσουμε μέ λόγια ἀπλά γιατί ὀφείλουμε νά συγχωροῦμε αὐτούς πού μᾶς ἔφταιξαν.

Γιά νά γινόμαστε ὅμοιοι μέ τόν Θεό

Πρωτίστως ὀφείλουμε νά τούς συγχωροῦμε, γιά νά γινόμαστε ὅμοιοι μέ τόν Θεό. Τί κάνει ὁ ἐν Τριάδι Θεός; «Ὁ Θεός ἡμῶν ἔλεεῖ» (Ψαλμ. ριδ' 5). Τό ἔλεός Του μᾶς πολιορκεῖ. Ἐμεῖς ἁμαρτάνουμε καθημερινῶς, καί ὁ Θεός παρατείνει τό ἔλεός Του περιμένοντας τήν «καλλίστη» ἐπιστροφή μας. Ἐμεῖς παραβαίνουμε τό νόμο Του καί τά προστάγματά Του, καί ὁ Θεός ἐξακολουθεῖ νά ἐργάζεται γιά τή σωτηρία μας. Μᾶς σπλαχνίζεται πού εἴμαστε κάτω πεσμένοι καί δείχνει σέ ὅλους τό ἔλεός Του! Συγχωρεῖ τά πολλά καί μέγала ἁμαρτήματά μας «κατά τό μέγα ἔλεός Του καί κατά τό πλῆθος τῶν οἰκτιρῶν Του!» Ὅταν μετανοοῦμε εἰλικρινά, «διανοίγει ἀγκάλας πατρικᾶς» καί μᾶς δέχεται πάλι κοντά Του! Εἶναι ὅλος ἀγάπη! Πολυέλεος καί πολυεύσπλαχνος!

Τό δεύτερο Πρόσωπο τῆς Ἁγίας Τριάδος, ὁ Μονογενής Υἱός καί Λόγος τοῦ Θεοῦ, ὅταν ἐνηνθρώπησε, ἔδειξε τό μέγα ἔλεός Του πρὸς τούς ἁμαρτωλούς, ἀπέραντη ἀγάπη πρὸς τούς ἐχθρούς. Σ' ὅλη τήν ἐπί γῆς ζωή Του ὑπῆρξε ὁ Ἀνεξίκακος! «Λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει, πάσχων οὐκ ἠπεύλει...» (Α' Πέτρ. β' 23). Εὐεργετοῦσε ὅλους ἀνεξαιρέτως τούς ἀνθρώπους. Θεράπευε «τούς καταδυναστευομένους ὑπό τοῦ διαβόλου» (Πράξ. ι' 38). Κι

δταν ἡ ἀχαριστία μας τόν ἀνέβασε ἐπάνω στό Σταυρό, θερμή ἰκεσία ἀπηύθυνε στόν Οὐράνιο Πατέρα Του νά συγχωρήσει τούς σταυρωτές Του. «Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς οὐ γάρ οἶδασι τί ποιῶσι» (Λουκ. κγ' 34). «Δέν κατήγγειλε στόν Οὐράνιο Πατέρα Του τούς σταυρωτές Του, οὔτε ζήτησε ἐκδίκηση, ἀλλά τόν παρακάλεσε νά τούς συγχωρήσει. Ἡ φωνή τοῦ σφαγιασθέντος ἦταν φωνή συγγνώμης γιά τούς φονευτές» (Νικολάου Καβάσιλα, Περί τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς, λόγος ΣΤ', ΕΠΕΦ 22, 564).

Γράφει ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἄγιορείτης στά Πνευματικά Γυμνάσματα (Μελέτη ΛΑ', γ') ὅτι ὁ πρωτομάρτυρας Στέφανος ἀπό αὐτόν τόν λόγο τοῦ Κυρίου μας διδάχθηκε νά πει γι' αὐτούς πού τόν λιθοβολοῦσαν: «Κύριε, μή στήσης αὐτοῖς τήν ἁμαρτίαν ταύτην» (Πράξ. ζ' 60). Ὁ ἀδελφός Θεός Ἰάκωβος ἀπό αὐτόν τόν λόγο τοῦ Κυρίου μας διδάχθηκε νά παρακαλέσει τόν ἅγιο Θεό νά συγχωρήσει αὐτούς πού τόν γκρέμισαν μέ διάθεση νά τόν φονεύσουν. Καί ὅλοι γενικά οἱ ἅγιοι ἀπό αὐτόν τόν λόγο τοῦ Ἐσταυρωμένου ἔμαθαν νά συγχωροῦν τούς ἐχθρούς τους.

Ἄν θέλουμε νά εἶμαστε κι ἐμεῖς μιμητές τοῦ Χριστοῦ, ὀφείλουμε νά μὴν κρατοῦμε στήν ψυχὴ μας κακία σ' ὅσους τυχόν μᾶς ἐβλαψαν, μᾶς ζημίωσαν, μᾶς λύπησαν. Εἴτε μέ λόγια πικρά μᾶς πίκραναν, εἴτε μέ συκοφαντίες τραυμάτισαν τήν ὑπόληψή μας, εἴτε μέ ἀδικίες ἔγιναν ἀφορμὴ νά κλάψουμε πολὺ καί νά πονέσουμε, εἴτε καί τῆ ζωῆ μας ἀκόμη ἐπιβουλεύτηκαν, ἔχουμε καθῆκον καί ὑποχρέωση νά συγχωροῦμε. Ὅλους καί ὅλα νά τὰ συγχωροῦμε!

Ὁ θεῖος Διδάσκαλος μᾶς ἔμαθε «νά ἀγαποῦμε αὐτούς πού μᾶς ἐχθρεύονται, νά εὐχόμεστε μέ τὰ καλύτερα λόγια γι' αὐτούς πού μᾶς καταρῶνται, νά εὐεργετοῦμε ἐκείνους πού μᾶς μισοῦν καί νά προσευχόμεστε γι' αὐτούς πού μᾶς μεταχειρίζονται ὑβριστικά, μᾶς περιφρονοῦν ἢ μᾶς διώκουν» (Ματθ. ε' 44). «Ἐγὼ δέ λέγω ὑμῖν, ἀγαπᾶτε τούς ἐχθρούς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τούς καταρῶμένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς καί προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς καί διωκόντων ὑμᾶς» (Ματθ. ε' 44). Ἄν συγχωροῦμε αὐτούς πού μᾶς ἔφταιξαν, γινόμαστε ὅμοιοι μέ τόν Θεό! Διότι «οὐδέν οὕτως ὅμοιοι τῷ Θεῷ, ὡς τό τοῖς πονηροῖς καί τοῖς ἀδικοῦσιν εἶναι συγγνωμονικόν τόν ἀδικούμενον», παρατηρεῖ ὁ χρυσορρήμων Πατήρ (Εἰς τό κατά Ματθαῖον, ὁμιλία ΙΘ', ΕΠΕ 9, 684). Τίποτε δέν μᾶς ἐξομοιώνει τόσο μέ τόν Θεό, ὅσο τό νά παρέχουμε τῆ συγγνώμη μας στοὺς ἀνθρώπους πού ἐκδηλώνουν σέ βάρος μας πονηριά ἢ ἐπιχειροῦν νά μᾶς ἀδικήσουν. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος στήν πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολή του μᾶς παρακινεῖ «νά εἶμαστε εὐεργετικοί, νά ἔχουμε πονετική καρδιά καί νά συγχωροῦμε ὁ ἓνας τόν ἄλλον, ὅπως καί ὁ Θεός διὰ τοῦ Χριστοῦ μᾶς συγχώρησε» (Ἐφες. δ' 32).

Ἡ συγχώρηση εἶναι ἔκφραση τῆς γνήσιας ἀγάπης, μίμηση τοῦ Θεοῦ τῆς ἀγάπης. Δίνουμε καλὴ μαρτυρία ὅτι εἶμαστε μαθητές τοῦ Χριστοῦ, ὅπως λέει ὁ Κύριος: «Ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστε, ἐάν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις» (Ἰω. ιγ' 35). Συγχωρώντας, γινόμαστε ἀληθινὰ παιδιὰ τοῦ Οὐράνιου Πατέρα μας, ὁ Ὅποιος «τόν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροῦς καί ἀγαθοῦς καί βρέχει ἐπὶ δικαίους καί ἀδίκους» (Ματθ. ε' 45). Γινόμαστε οἰκτίρμονες, ὅπως οἰκτίρμων (=εὐσπλαχνικός) εἶναι καί ὁ Οὐράνιος Πατέρας μας (Λουκ. στ' 36). Γινόμαστε τέλειοι, ὅπως τέλειος εἶναι καί ὁ Οὐράνιος Πατέρας μας (Ματθ. ε' 48).

(συνεχίζεται)

Γιατί πιστεύω

Τοῦ Θεολόγου κ. Γωάννου Κολλιάρου

Κανένα ἱστορικὸ γεγονός δέν ἐπηρέασε τόσο βαθιὰ καὶ πλατιά τὴν παγκόσμια ἱστορία ὅσο ἡ Χριστιανικὴ παρουσία. Μπορεῖ νὰ τ' ἀρνηθεῖ κανείς; Κι ἦρθε τόσο ἀθόρυβα κι ἐξαπλώθηκε μὲ τόση γλυκύτητα κι ἐπέφερε τόσες ριζικὲς μεταβολές στὴ σκέψη καὶ στὴ ζωὴ, ὥστε μπορούμε νὰ ποῦμε χωρὶς κανένα ἐνδοιασμό ὅτι καὶ οἱ πλέον ἀντίθετοι ζοῦν τὴ βιοθεωρία του, ἄσχετα, ἂν ἀρνοῦνται τὴν πραγματικὴ ὑπόστασή του. Μπορεῖς νὰ περπατᾷς στοῦ δρόμο καὶ νὰ πεῖς στον πρῶτο τυχόντα:

- Χριστιανέ μου.
- Μὰ ἐγὼ δέν εἶμαι χριστιανός, δέν τὸν πιστεύω.
- Ὅμως τὸν ζεῖς.

Ὁ Χριστιανισμὸς δέν ἦρθε γιὰ νὰ προστεθεῖ μία νέα θρησκεία κοντὰ στὶς ὑπόλοιπες. Ἐξαπλώθηκε σὰν ἡ μοναδικὴ Ἐκκλησία, γιὰ νὰ ἀγκαλιᾷ τὸν κόσμο. Ὅλο τὸν κόσμο. Αὐτὸ ἤθελε. Ἐξαπλώθηκε σὰν τὸ κοινωνικὸ σύστημα μὲ τις καλλίτερες προϋποθέσεις γιὰ τὴν πιὸ ἁρμονικὴ συμβίωση. Αὐτὸ ἐπιδίωξε καὶ τὸ κατάφερε.

Ἡ νομοθεσία βασίζεται κατὰ κύριο λόγο στὴ χριστιανικὴ ἠθική. Ἡ καθημερινὴ μας ζωὴ μὲ βασικούς σταθμούς τὸ γάμο, τὴ βάφτιση, τὸ θάνατο, οἱ οἰκογενειακὲς γιορτὲς, οἱ ἀργίες, ἡ καθημερινὴ συνομιλία καὶ σκέψη, ἡ φιλοσοφία κι ἡ ἐπιστήμη, οἱ ἐλπίδες καὶ τὰ ὄνειρά μας, οἱ ἀγάπες κι οἱ πίκρες μας ἐκεῖ βρίσκουν τὸν καλλίτερο ἐκφραστή καὶ σύμβουλο. Καὶ τοῦτο, γιατί ὁ Χριστιανισμὸς μπῆκε στον κόσμο σὰν ζωὴ. Ὁρφανοτροφεῖα, νοσοκομεῖα, γηροκομεῖα καὶ σωρεῖα ἀπὸ ἄλλα εὐαγῆ ἰδρύματα εἶναι ταμεῖα τῆς χριστιανικῆς πίστεως.

Ὁ Χριστιανισμὸς δέν εἶναι μία ἀλήθεια, εἶναι «ἡ ἀλήθεια». Γιὰ ὅσους ἔχουν ἀμφιβολίες, δὲ χρειάζεται πολλὴ σκέψη γιὰ νὰ πεῖ κανείς ὅτι στηρίζονται σὲ λανθασμένες θέσεις, σὲ λάθος πληροφόρηση. Ναί, σὲ λάθος πληροφόρηση.

Κι ἂν τὸν κηρύξουν κάποιοι διαστρεβλώνοντας τὸ Εὐαγγέλιο, μία φωνὴ τοὺς κλείνει τὸ στόμα, μ' ἀνοίγει τὴν καρδιά. «Πᾶς ὁ φαῦλα πράσων μισεῖ τὸ φῶς». Τὸ ξέρω.

- Ὁ Χριστιανισμὸς δὲ φορᾷ παρωπίδες. Εἶναι πλατὺς ὅσο κι ὁ κόσμος.
- Ὁ Χριστιανισμὸς δὲν ἔχει προκαταλήψεις. Εἶναι ἐλεύθερος ὅσο κι ὁ Θεός.
- Ὁ Χριστιανισμὸς δὲ δέχεται προλήψεις καὶ δεισιδαιμονίες. Εἶναι φωτιά πού καίει καὶ φωτίζει. Θυμήσου «Ἐγὼ εἶμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου».
- Ὁ Χριστιανισμὸς δὲ δέχεται τὴν ὑποκρισία καὶ τὴν ἰδιοτέλεια. Εἶναι ταπείνωση καὶ ἀγάπη. «Ἡ ἀγάπη». Αὐτὸ τὰ λέει ὅλα.

- Ὁ Χριστιανισμὸς τὰ δέχεται ὅλα ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἠθικὰ καὶ δογματικὰ παραστρατήματα. Δὲν ἔχει συγκεντρωτικὴ ἐξουσία. Στοχεύει, στὴν προσωπικὴ καὶ κοινωνικὴ εὐδαιμονία, στὴν ἀρχοντιά τῆς ζωῆς. Δὲν εἶναι ὑπέροχος; Ἔ;

Σπούδασε καλὴ μου, καλὲ μου, σωστὰ τὸ Χριστιανισμό. Δὲν θὰ τοῦ βρεῖς ψεγάδια. Κι ἂν δὲν ἀπαντήσεις πολλοὺς ὀλοκληρωμένους ὀπαδοὺς τῆς πίστες σου, γίνε ἐσὺ ἕνας. Σ' ἔχει ἀνάγκη. Δὲ θὰ σοῦ δώσει ἕνα τρόπο ζωῆς. Θὰ σοῦ δώσει τὸ σωστὸ τρόπο ζωῆς. Θὰ σέ μῆσει σὴν ἀπόλυτη ἐλευθερία. Σ' αὐτὴν που ξεπερνᾷ τὸ θάνατο.

Ἄν προσπαθήσεις νὰ τὸν πολεμήσεις, πρόσεξε. Δὲν ἔχεις ὄπλα. Εἶπε ὁ Χρυσόστομος: «Ἄν πολεμήσεις μὲ ἄνθρωπο ἢ θὰ νικήσεις ἢ θὰ νικηθεῖς. Εἶναι ἀδύνατο νὰ νικήσει κανεὶς τὴν Ἐκκλησία. Ἔχει τὴ ρίζα τῆς στὸν οὐρανό». Γι αὐτό.

Ἡ πίστη εἶναι ἀγκαλιασμένη μὲ τὴν ἐπιστήμη. Μὲ τὴν ὑπεύθυνη ἐπιστήμη. Ὅσοι τολμοῦν νὰ μιλήσουν γιὰ συγκρούσεις, δὲν κατέχουν μήτε τὴ μία, μήτε τὴν ἄλλη.

- Δὲς τὸν ἥλιο καὶ τ' ἀστέρια, τὸ βροχάρη καὶ τὸ θεριστὴ καὶ πὲς: Δόξα Σοι ὁ Θεός.

- Κοίτα τὰ λαγκάδια καὶ τὰ βουνά, τὴν παπαρούνα καὶ τὴ μέλισσα. Σκύψε κοντὰ τους νὰ τίς δεῖς, πολὺ κοντὰ τους. Καὶ φώναξε: Καλημέρα, Θεέ μου, σέ βλέπω.

- Σκύψε μέσα σου, βαθιά, πολὺ βαθιά καὶ πὲς: Ἄν σέ ξεχάσω, Θεέ μου, ἄς μὲ ξεχάσει τὸ χέρι μου τὸ δεξιόν. Ἔτσι μοναχὰ θὰ Σέ ξαναθυμηθῶ. Γιατὶ εἶμαι ἡ πνοή Σου.

Γύρω μου κάθε ὄν, κάθε γινόμενο, κάθε στοιχεῖο ἔχει τὸ λόγο, ἔχει τὴν αἰτία τῆς ὑπαρξῆς του. Ἄν ἀπομονώσεις κάτι ἀπὸ τὴ φύση, θὰ τὴ ζημιώσεις ὀλοκληρῆ. Στὴ ζωὴ καὶ τοῦ πιὸ ἀσήμαντου φυτοῦ ἢ ζώου ὑπάρχει ὁ σκοπὸς τῆς ὑπαρξῆς του. Τὰ ὄπλα γιὰ τὴν ἐπιβίωσή του, ὁ πολλαπλασιασμὸς καὶ γενικὰ ὁ τρόπος ζωῆς του σὲ ὠθοῦν νὰ τραγουδήσεις μὲ ψαλτήρι καὶ κιθάρα, μαζὶ μὲ τὸν Ψαλμωδὸ : «ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα Σου, Κύριε, πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας». Κάποιοι ἀοριστολόγοι λένε: «Εἶναι δημιουργήματα ἀφηρημένων νόμων τῆς φύσης». Ὅμως τί θὰ πεῖ φύση; Εἶναι τὸ νερό; ὁ ἀέρας; ἡ γῆ; ἡ φωτιά; τὸ ὀξυγόνο; τὸ ὑδρογόνο; τὸ ἄζωτο; ὅλα μαζὶ; Κάποιοι σοφοὶ λένε: «Εἶναι δύσκολο νὰ μιλήσομε γιὰ τὴν οὐσία τῶν ἐννοιῶν. Ἀπλὰ κάνομε περιγραφές, μὲ πηγές τις ἐμπειρίες πού μᾶς τροφοδοτοῦν οἱ αἰσθήσεις μας». Ἄλλοι λένε: «Εἶναι δεδομένο ὅτι οἱ αἰσθήσεις μας μᾶς ἀπατοῦν». Λοιπὸν;

Πίσω ἀπὸ τοὺς αἰώνιους νόμους δὲν μπορῶ, παρὰ νὰ δῶ ἕνα νομοθέτη, πίσω ἀπ' τὴ δημιουργία ἕνα δημιουργό. Ἐναν σοφόν, ἀγαθόν, δυνατὸ, δίκαιο, κατασκευαστὴ καὶ προνοητὴ. Πίσω ἀπ' τὸν ἄνθρωπο θὰ δῶ ἕναν φιλόανθρωπο. Αὐτὸν που μ' ἔκανε νὰ χαίρομαι τὸ φεγγάρι τῆς νύχτας

σέ μιά άκροθαλασσιά. Αυτόν πού εΐπε: «Εΐσαι θεός, παιδί του ζωντανού Θεού». Άλήθεια, εΐμαι θεός;

Αυτός μέ ξεχώρισε άπ' τὰ ζῶα διδόντάς μου λογική ψυχή. Άλίμονο άν αυτή ή μηχανή – ή δική μου μηχανή – δέ λειτουργεί μέ τις όδηγίες του κατασκευαστή! Δέν θα παράγει τὸ έργο γιά τὸ όποίο φτιάχτηκε.

Διαφέρω άπό τὸ χτῆνος. Τι εύτυχία! Δέν έχω μορφολογικές διαφορές, τὸ ξέρω. Ζῶ στο ίδιο περιβάλλον μέ τις ίδιες λειτουργικές ύποχρεώσεις. Έχω τήν επίγνωση ότι φτιάχτηκα ανάμεσα σέ δυό κόσμους, τόν κόσμο τῆς ύλης και τόν κόσμο του πνεύματος. Κι έδῶ αρχίζει ή κάποιου είδους τραγωδία μου. Δέν μπορῶ ν' άγνοήσω μήτε τή μία, μήτε τήν άλλη μου, ύπόσταση (Μπερδιάγιεφ). Πρέπει μέ μέτρο νά ύπηρετῶ και τις δυό. Ποιό είναι τὸ μέτρο; Άν δεν μέ όδηγήσει κανείς!

Εΐμαι άνθρωπος. Διαφέρω άπό τὸ χτῆνος ποιοτικά κι όχι ποσοτικά. Δεν εΐμαι αυτό που εΐμαι μέ τὸ ένστικτό μου. Τὸ ένστικτο είναι μία λογική άγνωστη και στό φορέα της, τὸ ζῶο. Αυτό δέν έχει προοπτικές, δέν οργανώνει τή ζωή του. Έγώ δημιουργῶ τόν έαυτό μου, γι αυτό και δέν έρχομαι έτοιμος στον κόσμο, όπως έρχεται τὸ ζῶο. Μέ τήν παιδεία θα γίνω άπό «δυνάμει» σέ «ένεργεία» άνθρωπος. Εΐμαι τὸ μοναδικό πλάσμα του Θεού πού γνωρίζει τὸ θάνατό του.

Ό κόσμος γύρω μου δεν άποτελεΐται μόνο άπό εΐκόνες, μέ τις όποίες ζεΐ και κινεΐται τὸ ζῶο. Έγώ συλλαμβάνω έννοιες, κάνω κρίσεις, συλλογισμούς. Άνάγομαι στό άφηρημένο και στό άυλο. Άντιλαμβάνομαι τις σχέσεις τῶν αίτίων και τῶν όντων. Διακρίνω τὰ αίτια και τὰ άποτελέσματα. Μπορῶ νά πῶ, «έγώ ύπάρχω». Τὸ χτῆνος ένεργεί τυφλά και σκόπιμα σύμφωνα πάντα μ' ένα σχέδιο λογικά προσχεδιασμένο. Όχι άπό τὸ ίδιο, αλλά άπό τή Διάνοια πού τὸ δημιούργησε. (Π. Τρεμπέλα: «Άπολογητικά μελέται»).

Εΐμαι έλεύθερος. Έχω ψυχή λογική, ήθική, θρησκευτική και καλολογική. Γι αυτή τήν ψυχή θυσιάστηκε ό Λόγος, ό Χριστός.

- Πόσο όμορφη ή στιγμή πού μέ ξεχώρισε άπό τὰ ζῶα! « Ποιήσομεν άνθρωπον κατ' εΐκόνα ήμετέραν, και καθ' όμοίωσιν».

- Πόσο τραγική ή περίοδος πού στράφηκα έναντίον Του! «Όμοιώθην τοΐς κτήνεσι τοΐς άνοήτοις».

- Πόσο θεσπέσια ή ῶρα τῆς μετανοίας! «Χαρά έσται έν τῷ ούρανῷ επί ένι άμαρτωλῷ μετανοοῦντι».

Ό Χριστιανισμός μου λέει: «Εΐσαι άνθρωπος. Έκμεταλλεύσου τὰ δικαιώματα και άπόδωσε τις ύποχρεώσεις αυτής τῆς ύπόστασής σου.

Η Ίστορία μου ύπογραμμίζει: Οί θεμελιωτές τῶν έπιστημῶν είναι οι χρησιμότεροι θεολόγοι τῆς χριστιανοσύνης. Μαζί μ' αυτούς πές κι έσύ: «Δόξα τῷ Θεῷ πάντων ένεκεν».

Ἱερὰ Εἰκὼν τοῦ Ἁγίου Νικολάου εἰς τὸν ὁμώνυμον Ἱστορικὸν Ἱερὸν Ναὸν τῶν Ψαρῶν.

Ἡ φυγὴ εἰς τὴν Αἴγυπτον. Τοιχογραφία εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Μουνδῶν.

Ση η με ε ε ε ρο
 ο ο ορ ο χαλ ε στο ο ο
 ο ος εν βη θδε εμ γεν
 να ται αι ε ε εν παρ θε
 ε νου ση η με ρον ο
 α να αρ χος α αρ χε ε
 ε ε α αρ χε ε ε ται
 και ο θο ο ρο ο ος θα
 αρ μου ου ου ται αι
 Αε θυ να α α α μεις
 των ου ρα νω ωρ α γα α
 α αι θο ο ορ ται
 και η γη εν τοις αι

θρω ω ω τοις εν φρα αι
 αι αι αι αι αι νε ε
 ε ε ται οι μα α
 α γοι τα δω ω ρα ππο
 σρε ε ρου ου ου σεν
 ου ππο με ε νει το θα
 α αυ μα ηη ρυ υ υ
 υ του ου ου ου σεν
 Η μελ ει εις θε ε
 αι να τα πα αυ στω ως
 βο ω ω ω ω ω ω
 ω ω με ε ε εν

«Σήμερον ό Χριστός έν Βηθλεέμ...». Έκκλησιαστικός μουσικός ύμνος Χριστουγέννων, μελοποιηθείς υπό του άειμνήστου Γεωργίου Γεμέλου.